

Soňa Holečková

1945

18ск

СТАРШИНА ГВАРДИИ
ЗАДОРЖНЫЙ ГРИГОРИЙ ГРИГОРЬЕВ
1912 — 19.4.1945

СТАРШИНА ГВАРДИИ
ФИРСОВ КОНСТАНТИН ВАСИЛЬЕВИЧ
1919 — 18.4.1945

СТАРШИНА ГВАРДИИ
УШАКОВ ГЕОРГИЙ ИВАНОВИЧ
1918 — 18.4.1945

МЛАДШИЙ СЕРЖАНТ ГВАРДИИ
ЮШКИН НИКОЛАЙ ПАВЛОВИЧ
1917 — 18.4.1945

МЛАДШИЙ ЛЕЙТЕНАНТ ГВАРДИИ
АКАТИН ГРИГОРИЙ ПЕТРОВИЧ
1915 — 18.4.1945

МЛАДШИЙ СЕРЖАНТ ГВАРДИИ
МАТКОВ НИКОЛАЙ ПЕТРОВИЧ
1920 — 18.4.1945

МЛАДШИЙ СЕРЖАНТ ГВАРДИИ

СЕМЕНОВ ИВАН МИХАЙЛОВИЧ
1912 — 18.4.1945

ЛЕЙТЕНАНТ ГВАРДИИ
КОМОГОВ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ
1911 — 18.4.1945

ЛЕЙТЕНАНТ ГВАРДИИ
ЛИСЕНКОВ ИВАН ЕМЕЛЯНОВИЧ
1912 — 20.4.1945

МЛАДШИЙ ЛЕЙТЕНАНТ ГВАРДИИ
КОПАСОВ ИВАН ПЕТРОВИЧ
1924 — 20.4.1945

МЛАДШИЙ ЛЕЙТЕНАНТ ГВАРДИИ
ПАНИН БОРИС ПАВЛОВИЧ
1925 — 18.4.1945

ВЕРХ СССР
№ 78 =
ГВАРДЕЙСКИЙ
ТАВРОВСКИЙ
ДИВизионный полк
№ 034
28 апреля 1945
Кавалер ордена

ИЗВЕЩЕНИЕ
Пол Сын командира роты, танкового полка 78 гв. танк. дивизии
28. Старшина лейт. Фирсов Григорий Константинович
уроженец Воронежской губ. окончил школу в г. Воронеж
в войсках Социалистической Работы, в период войны воевал на
на передовой и в настоящее время в танковом полку, проявляя
и числ. 28 апреля 1945 года

похоронен в 1945 году в танковом полку 78 гв. танк. дивизии
Лейтенант Иван Емельянович Лисенков удостоен ордена за доблестный
подвиг в боях за освобождение г. Прага Чехословакия
Генерал-майор Лисенков
Начальник штаба полка

Генерал-майор /
Порох /

Od Čejče k Brnu
Těžké tanky IS - 2 v bojích
na jižní Moravě

U růžového tanku v Brně s příbuznými po padlém sovětském důstojníkovi. (archiv Holečková)

© Soňa Holečková

© Foto Soňa Holečková a archiv RKOSM, z.s.

Od Čejče k Brnu

Těžké tanky IS - 2 v bojích na jižní Moravě

Za finanční podpory JMK vydává RKOSM, z.s. v nakladatelství Jan Kux ONUFRIUS
Brno 2018

Tisk: OLprint Šlapanice u Brna, Jaroslav Olejko, tel.: 544 228 208

ISBN 978 – 80 – 87859 – 12 – 4

Slovo úvodem

Na jaře tohoto roku byl z vojenského muzea v Lešanech přivezen do Brna Růžový tank. Instalovali ho pomocí těžké techniky před Červeným kostelem a do podzimu sloužil jako poutač na výstavu Kmeny 90. Po dobu své instalace se stal vděčným objektem k památeční fotografii četným kolemjdoucím, turistům a školní mládeži. Nedlouho po jeho umístění se mu skupina nadšenců vojenské historie snažila v předem ohlášené akci navrátit jeho původní zelenou barvu, v čemž jim bylo zabráněno. Historie tohoto tanku je dostatečně známá, proto shrnu jen krátce – stával v Praze na Smíchově jako památník osvobození Prahy Rudou armádou v květnu 1945 a konkrétně jako připomínka posledního boje a smrti poručíka Gončarenka z tanku T-34. Po roce 1989 tento tank poprvé na růžovo přebarvil do té doby širší veřejnosti neznámý umělec David Černý, kterému se tímto podařilo dostatečně zviditelnit. Pan Černý tehdy vyvážl s víceméně symbolickým trestem za poškozování veřejného majetku a tanku byla ještě vrácena jeho původní zelená barva. Po druhé ho na růžovo obarvila skupina poslanců, které byl památník trnem v oku stejně jako zřejmě i to, že většinu našeho území osvobodila armáda Rudá a ne americká. A protože poslance chrání imunita, vyvážli bez trestu. Tank byl poté ve vší tichosti odvezen do Vojenského muzea v Lešanech, mohutný podstavec zbořen a celý památník tak zmizel ze světa. Jedním z argumentů pro jeho odstranění bylo, že v Praze tanky IS-2, tanku z památníku, nebojovaly.

Po celá ta desetiletí od roku 1945 do roku 1989 si nikdo nic takového nedovolil – jednak proto, že by to opravdu neprošlo bez trestu a hlavně proto, že si lidé ještě pamatovali, že hrůzy Protektorátu a nadvlády Velkoněmecké říše byly nesrovnatelně strašnější, než celá „sovětská okupace“ po r. 1968. Zato po roce 1989, kdy už nehrozilo nebezpečí postihu, vyrojilo se rázem množství „hrdinů“, bojovníků se sochami a pomníky. Jen tak namátkou připomínám nechvalně známého místostarostu Brna-Královo Pole, který se nechal dokonce natočit, jak vybrušuje hvězdu se srpem a kladivem (znak Rudé armády) z pomníku nad hromadným hrobem 326 sovětských vojáků padlých při osvobození Brna a okolí a jeho následné obraně při protiútoky jednotek SS 2. května 1945. A rovněž nesmím zapomenout na nejmenovanou starostku městské části Brno-střed, která v roce 1993 nechala přes protesty odborníků i veřejnosti vybrousit z ústředního pomníku Osvoboditele na tehdejší náměstí Rudé armády (dnes Moravské náměstí) text rozkazu maršála Stalina o osvobození města Brna. Mám silné

podezření, že vybroušení textu mělo být prvním krokem k odstranění celého pomníku. Podotýkám, že podobný rozkaz týkající se osvobození Vídně, mají v tomto městě vyvedené zlatým písmem. Dones. Pomsta na pomnících mi silně připomíná bořitele morového sloupu na Staroměstském náměstí jako připomínky habsburské nadvlády po vzniku samostatného Československa. Prostě laciné sebezviditelnění a hrdinství v době, kdy už nehrozí postih.

Pokaždé, když jsem měla cestu kolem Růžového tanku, uvázala jsem na něho svatojiřskou stužku na památku všem tankistům, kteří u nás na jaře 1945 v těchto kovových kolosech uhořeli nebo byli zabiti střepinami po zásahu tanku či zemřeli v nemocnicích na následky těžkých popálenin a utrpených zranění. Většině z nich nebylo ani pětadvacet (stužka pokaždé zmizela, asi někomu velice moc vadila...). A najednou mě napadlo, že kdyby těm klukům tehdy někdo řekl, že když své tanky přetrou, tak do večera je po válce – tak nebudou váhat ani minutu. A rázem mně ta barva už tolik nevadila. Ta přece za nic nemůže. Horší je to s lidmi...

Konec konců, mohli nám ten tank tady nechat. Zrovna u nás na jižní Moravě a u Brna tyto tanky totiž bojovaly.

A právě účasti těžkých tanků v bojích na jižní Moravě bych chtěla věnovat následující stránky. Řeč bude především o 78. gardovém pluku těžkých tanků. Z bojových hlášení a operačních svodek pluku je poprvé popsán jeho postup v bojích jižní Moravou, vypsány jsou tu statečné činy jeho příslušníků, tak, jak jsou zachyceny v návrzích na vyznamenání, a především je zde poprvé uveden seznam těch, kteří zde obětovali to nejcennější, co měli, a navždy odpočívají v moravské zemi. Připojeny jsou fotografie tanků a vojáků pluku, které laskavě poskytli jejich příbuzní a další fotografie ze soukromého nebo muzejního archivu, přičemž některé fotografie jsou u nás publikovány tiskem poprvé.

Za pomoc děkuji především pracovníkům Generálního konzulátu Ruské federace, jejichž prostřednictvím se mi podařilo získat z Centrálního archivu Ministerstva obrany Ruské federace dosud nepublikované materiály, dále Marku Sekaninovi, Viktoru Spesivich z Oděsy a Viktoru Kišikovovi z Rostova na Donu za odbornou pomoc a paní Ljubov Vondrouškové, předsedkyni Ruského kulturně osvětového spolku, za laskavé umožnění publikace této práce.

Základní informace

Organizace samostatných gardových pluků těžkých tanků v Rudé armádě

Těžké tanky byly organizovány do samostatných gardových pluků těžkých tanků, které byly přiřazovány podle aktuální potřeby jednotlivým sborům. U pluku se nacházelo celkem dvacet tanků, jedenadvacátý používal velitel pluku. Tanky byly rozděleny do čtyř tankových rot o pěti tancích. Rotu tvořily velitelský tank a dvě čtyři po dvou IS-2. Mimo to pluk disponoval třemi vyprošťovacími tanky, zpravidla se jednalo o IS-2 bez věže vybavené navijákem nebo modifikovaná těžká samohybná děla ISU-152 bez výbroje.

Před zahájením útoku se celý útvar přesunul do východiště asi 1 km od okraje fronty. Těsně před útokem ženisté vyčistili prostor od min a po dělostřelecké přípravě vyrazily IS-2 vpřed. Za nimi po křídlech a v druhé linii postupovaly střední tanky T-34. Vzhledem k tomu, že Rudá armáda neměla dostatek obrněných transportérů, přepravovala se pěchota často na tancích. Tankový výsadek na IS-2 tvořilo až 12 samopalníků, kteří měli za úkol mj. i bránit tank před útoky pancéřových granátníků. Mnohým samopalníkům 78. gardového pluku těžkých tanků byla udělena vyznamenání za boje na jižní Moravě a u Brna a někteří z nich tu obětovali i svůj život.

Několik základních technických dat

Těžký tank IS-2 byl zaveden do výbroje v říjnu 1943 a bylo vyrobeno celkem 3 483 kusů.¹ Vážil 46 tun, byl vysoký 2,93 m, široký 3,07 m a dlouhý 9,83 m (včetně hlavně). Vyzbrojen byl dělem

ráže 122 mm a tříštivými a průbojnými granáty, z nichž každý vážil víc jak 25 kg a třemi kulomety DT ráže 7,62 mm. Od ledna 1945 se začaly na věže tanků lafetovat velkorážní kulomety DŠK ráže 12,7 mm. Na silnici dokázal jet 40 km/h a s plnou nádrží dojel až 130 km. Jeho posádku tvořili čtyři lidé: řidič-mechanik, nabíječ (velitel děla), mířič a velitel. Na rozdíl od středního tanku T-34 neměl řidič IS-2 vlastní průlez, vylézt mohl jen přes věž až po ostatních členech osádky. Nouzový průlez v podlaze se nedal použít, když šlo o vteřiny, a tak se stávalo, že se raněný tankista z hořícího stroje už nedostal.

Na území jižní Moravy byl těžkými tanky IS-2 vyzbrojen především 78. gardový pluk těžkých tanků bojující v rámci 7. mechanizovaného sboru.

27. samostatná gardová tanková brigáda podřízená 7. gardové armádě měla v bojích na Dyji ve své výbroji už jen jeden tank tohoto typu. Druhý stroj byl brigádě přidělen 7.5.1945 jako posila pro chystaný průlom, ale ještě téhož dne byl jeden z nich zničen v boji o Branišovice a Vinohrádky nedaleko Pohořelic.²

6. gardová tanková armáda v boji o Brno už žádné tanky IS-2 fyzicky neměla, o všechny přišla v předchozích těžkých bojích v Maďarsku a Rakousku.

1 Snad nejslavnějším nasazením těchto tanků byl boj u Sandoměře, kde se střetly s nejnovějšími německými tanky Pz-VI T-II (tzv. Královský tygr). Útočící německé tanky zde narazily na odpor dobře ukrytých tanků IS-2 a T-34/85. Jen gardový poručík V. A. Udalov zničil se svým tankem IS-2 v jediném boji dva tanky Tiger II a další poškodil. Boje u Sandoměře ukázaly, že při správném použití jsou tanky IS-2 schopné ničit i ty nejnovější a nejsilnější tanky, jaké mohlo Německo nasadit.

2 Deník bojové činnosti 7. gardové armády, hlášení č. 00127 z 8.5.1945 ke 20.00 hod.

Průřez tankem IS-2.

Boje na jižní Moravě

Začátkem dubna 1945 u Lanžhota překročily jednotky 2. ukrajinského frontu řeku Moravu. Jednotky 1. gardové jezdecko-mechanizované skupiny osvobodily první obce v bývalém Protektorátu – Lanžhot, Kostice, Tvrdonice a Týnec. Více vpravo postupovaly střelecké jednotky 53. armády a rychlým postupem od Sudoměřic a Rohatce a současně od Lužic a Mikulčic obchvatem zajistily osvobození Hodonína. Tak bylo vytvořeno široké předmostí k dalšímu postupu na Brno, které mělo být dobyto ještě v první polovině dubna. Osvobození Brna v co nejkratší době přikládalo sovětské vrchní velení obrovský význam, protože ve městě bylo několik významných strojírenských závodů a zbrojařských továren a město bylo také důležitým silničním a železničním uzlem celého Protektorátu. Do směru hlavního úderu byla nasazena 1. gardová jezdecko-mechanizovaná skupina posílená o 7. mechanizovaný sbor, který byl ještě začátkem dubna 1945 v záloze vrchního velení Rudé armády. Ve výzbroji měl sto tanků T-34, dvacet jedna tanků IS-2, dvacet jedna samohybných děl SU-100, dvacet jedna samohybných děl SU-76, pět raketometů BM-13 (pověstných Kaťuší) a ve stavu celkem šestnáct tisíc lidí. Na rozkaz vrchního velení zahájil sbor 5. dubna 1945 sérii nočních přesunů z místa soustředění u Budapešti přes Ostřihom, Nové Zámky, Sereď do prostoru Kuklov–Kúty, v noci ze 14. na 15. dubna se přepravil přes řeku Moravu a soustředil se v prostoru:

41. gardová tanková brigáda (bez jedné roty) spolu se **78. gardovým plukem těžkých tanků** (bez jedné roty)³ a dalšími posilovými prostředky – Hrušky.

16. mechanizovaná brigáda s posilovými prostředky – Kostice.

64. mechanizovaná brigáda s posilovými prostředky – Moravská Nová Ves.

63. mechanizovaná brigáda s posilovými prostředky – Týnec.

Štáb sboru byl v Tvrdonicích.

Poté, co sovětské jednotky obsadily předmostí na řece Moravě, ustoupili Němci na předem vybudované obranné linie a kladli tvrdý odpor především jednotkami 46. pěší divize,⁴ 38. lehkého pěšího pluku, 13. pancéřové⁵ divize, dále 21. policejním

plukem SS a 10. výcvikovým praporem. K dispozici měli celkem třicet pět tanků a samohybných děl. Později byli posíleni pancéřovou divizí Feldherrnhalle přisunutou z Rakouska. Obranné linie měli vybudované zejména na dominantních výšinách, odkud byli pečlivě zastříleni na veškeré komunikace, křižovatky cest a okraje lesa. Břehy některých vodních toků byly upraveny na nepřekonatelné protitankové příkopy a vytypované úseky zaminovány.

15. dubna 1945 v 10.00 hod.⁶ přešly jednotky 7. mechanizovaného sboru do útoku ve směru Nový Poddvorov, Velké Bílovice s úkolem ovládnout ke sklonku dne prostor Těšán, Židlochovic, Vranovic a k večeru 16.4.1945 obsadit Brno.⁷ Před sovětskými jednotkami stál tedy nelehký úkol probít se přes všechny nástrahy, léčky, minová pole a vyhnat nepřítele z jeho pozic.

Na štábech všech bojových jednotek se denně sepisovala bojová hlášení a operační svodky, které pak byly po spojení nebo spojovacím důstojníkovi předávány vyššímu stupni velení. Tam se svodky nižších jednotek zpracovaly do denního hlášení, a to bylo opět postoupeno výš. Díky tomu se v Centrálním vojenském archivu Ministerstva obrany Ruské federace⁸ v Podolsku u Moskvy zachovaly cenné dokumenty zachycující aktuální situaci, bojové rozkazy, výsledky bojů a ztráty nepřítele i ztráty vlastní, ale také svědectví o statečnosti vojáků a důstojníků Rudé armády, zachované v návratcích na vyznamenání. A nejen to. Jednotky sepisovaly i seznamy nenávratných ztrát. Jmenovitě i s údajem o tom, kde byl který voják pohřben. Máme tak konečně možnost doplnit jména všech padlých, vyvrátit tak nejruznější pochybnosti kdo a jestli tu vůbec někdo leží⁹ a jména padlých tak zachovat navždy.

Touto prací bych chtěla vzdát čest všem příslušníkům 78. gardového pluku těžkých tanků, kteří v posledním válečném jaru 1945 bojovali a umírali za naši svobodu při postupu jižní Moravou.

⁶ Jedná se o Moskevský čas. Je vždy nutné odečíst dvě hodiny, protože i když se Moskevský čas liší jen o hodinu, v Protektorátu byl zaveden letní čas, tj. ještě o hodinu méně.

⁷ Což se ukázalo jako nereálné – v tak členitém, nepřítelově dobře opevněném terénu nešlo tak velké město dobýt z chodu těmi prostředky, které měl v té době 2. ukrajinský front k dispozici – bylo nutné přesunout ještě od Vídně celou 6. gardovou tankovou armádu a 18. gardový střelecký sbor.

⁸ Dále jen CAMO RF.

⁹ Viz případ v Brně-Králově Poli.

³ Tyto dvě roty byly v záloze velitele sboru.

⁴ Složené ze 42., 72. a 97. pěšího pluku.

⁵ V souvislosti s tankovými jednotkami na německé straně je v textu výrazu pancéřová divize (z Panzerdivision) použito záměrně; jinak v české terminologii jde obrněnou, zde tankovou divizi.

78. gardový pluk těžkých tanků¹⁰

Pluk byl zformován v srpnu 1944 z 37. samostatného tankového pluku. Za osvobození ruského města Dno v únoru 1944 mu byl udělen čestný název Dnovský a jeho tanky nesly od té doby na věži kromě čísla i označení písmenem D v kosočtverci.

Od 3. října 1944 až do 11. května 1945 se pluk účastnil bojů v sestavě 7. mechanizovaného sboru v soustavné těsné součinnosti s 41. gardovou tankovou brigádou.

Složení pluku¹¹

Velitel pluku: Gerasimov Nikolaj Ivanovič, gardový podplukovník (k říjnu 1944 do 9. 5. 1945)

Náčelník štábu: Voronov, gardový kapitán (k dubnu 1945)

Zástupce náčelníka štábu pro politické věci: Butov Sergej Nikitovič, gardový major (k červenci 1944 – 9. 5. 1945)

Zástupce náčelníka štábu pro operativní práci: Serdcev Anatolij Ivanovič, gardový kapitán (k dubnu 1944 – 9. 5. 1945)

1. rota těžkých tanků
2. rota těžkých tanků
3. rota těžkých tanků
4. rota těžkých tanků

¹⁰ V textu budeme používat pouze název 78. gardový pluk těžkých tanků, jak je uváděno v denících bojové činnosti. Slovo samostatný (otdělnyj) používal pluk pravděpodobně v době, kdy se nacházel v záloze frontu a nebyl tudíž přidělen žádné konkrétní jednotce.

¹¹ Ze jmen, která se podařilo zjistit, jsou uváděna ta, jejichž nositelé bojovali na našem území, a v takové podobě, v jaké byla nalezena.

Zabezpečovací četa

Spojovací četa

Průzkumná četa

Samopalnická rota

Oprávněnská rota

Rota technického zabezpečení

Ženíjní četa: velitel gardový poručík Lyjurov
Alexandr Fedosejevič (k dubnu 1944 – 9. 5. 1945)

Transportní četa: velitel gardový podporučík
Polozov Nikolaj Ivanovič

Hospodářská četa

Plukovní obvaziště

Z návrhů na vyznamenání se podařilo zjistit jména některých velitelů:

Velitelé tankových rot:

Fomenko Grigorij Kuzmič, gardový nadporučík, (k dubnu 1945 – 28. 4. 1945 zemřel na následky těžkého zranění)

Krivenko Ivan Georgijevič, gardový kapitán, velitel
4. tankové roty

Velitelé tankových čet:

Kruguzov Michajil Ivanovič, gardový podporučík
Gerasimov Vasilij Stěfanovič, gardový podporučík
Šapovalov Vasilij Kononovič, gardový podporučík
Berezjuk Feodosij Fjodorovič, gardový nadporučík
Averjanov Ivan Ivanovič, gardový poručík
Golub Timověj Grigorjevič, gardový poručík

Cestami bojů

Po přesunu z Maďarska a Slovenska se pluk soustředil u obce Hrušky a ráno 15.4.1945 vyrazilo všech jedenadvacet těžkých tanků na svou bojovou cestu jižní Moravou. Spolu s 41. gardovou tankovou brigádou postupoval pluk od Vrbice a Čejkovic na Čejč,¹² o kterou ještě téhož dne svedl boj. V následném postupu na Brumovice mu zabránila říčka Trkmanka, přes kterou Němci vyhodili všechny mostky a jejíž břehy byly upraveny jako protitankový příkop.

Z výpisu bojových hlášení a operačních svodek 78. gardového pluku těžkých tanků za dobu od 15.4.1945 do 9.5.1945 máme vzácnou možnost dozvědět se o pohybu, činnosti i ztrátách tohoto pluku. Hlášení musela splňovat formální náležitosti podle jednotného vzoru (číslo jednacích, datum, hodina, výčet, komu přišly další kopie, sídlo štábu jednotky apod.) a následovaly informace podle ustáleného pořadí: výčet nepřátelských jednotek nacházejících se před jednotkou, jejich činnost, úkol zadáný jednotce, činnost jednotky v průběhu dne a shrnutí – výsledek bojové činnosti jednotky, ztráty způsobené nepříteli a ztráty vlastní, stav techniky, pohonných hmot a munice. V úvodu dovolu konkrétní ukázkou už přímo z hlášení 78. gardového pluku těžkých tanků:¹³

Bojové hlášení č. 024 k 16.00 hod. 15.4.1945. Štáb pluku v Kobylí

K rukám:

1. náčelníka štábu 7. mechanizovaného sboru
2. náčelníka štábu dělostřelectva 7. mechanizovaného sboru
3. náčelníka štábu 41. gardové tankové brigády

V průběhu boje klade protivník našim jednotkám houževnatý odpor. Z prostoru obcí Morkůvky, Krumvíř, Terezín, Továrny¹⁴ vede dělostřelecko-minometnou palbu po předním okraji a nejbližšímu týlu našich jednotek. Jeho letectvo provedlo v průběhu dne tři samostatné vzlety s bombardováním. Pozorovatelná pluku byla periodicky vystavena silnému dělostřeleckému ostřelování.

Úkolem pluku je společně s 41. gardovou tankovou brigádou ke sklonku 15. dubna 1945 dosáhnout Židlochovic a obsadit přepravu přes kanál.¹⁵

K 16.00 hod. 15. dubna 1945 dosáhla 1. tanková rota v součinnosti s 2. tankovým praporem, 4. tanková rota

se 3. tankovým praporem, 3. tanková rota s 1. tankovým praporem 41. gardové tankové brigády Čejče, avšak postupovat dále nemohou, protože protivník při ústupu vyhodil do vzduchu všechny přechody přes kanál 1,5 km jihovýchodně od Brumovic.¹⁶

Za den bojů bylo palbou pluku nepříteli zničeno: jedna baterie, kulometné hnízdo, pozorovatelná a asi dvacet vojáků a důstojníků.

Ztráty pluku: byli raněni čtyři samopalníci. Materiální ztráty pluk neměl.

Stav techniky:

tanků IS tabulkový stav 21 strojů

nutná střední oprava 2 stroje

v provozu 19 strojů, z nichž se 2. tanková rota s pěti tanky nachází v záloze velitele sboru.

Spojení s 41. gardovou tankovou brigádou a 7. mechanizovaným sborem udržováno spojovacím důstojníkem a rádiem.

Podepsáni:

velitel 78. gardového pluku těžkých tanků gardový podplukovník Gerasimov

náčelník štábu pluku gardový kapitán Voronov

Na základě těchto hlášení můžeme sestavit celý obraz činnosti pluku a pro lepší pochopení situace budeme bojová hlášení pluku kombinovat s informacemi z hlášení nadřízeného 7. mechanizovaného sboru.

Jižně od Brumovic se tanky 78. gardového pluku těžkých tanků spolu s 41. gardovou tankovou brigádou obrátily ostře na jihozápad podél koryta Trkmanky, severně od Kobylí překonaly lesnatý vrch pro tyto účely čerstvě zbudovaným průsekem¹⁷ a útočily na protivníka ve směru Morkůvky a Klobouky. Protivník zaujal pozice na okolních výšinách, kryl se silnou dělostřeleckou a tankovou palbou a bránil úspěšnému postupu sovětských jednotek. I přes tento odpor Rudá armáda k šesté hodině večer ovládla Morkůvky a kótu 204 m.

16. dubna 1945 kladl protivník odpor z prostoru Velké Němčice, Přísnotice, jeho letectvo zhruba třicetkrát bombardovalo čtyřmi až šesti letouny přední okraj a přisunované zálohy sovětských jednotek. Spolu s 41. gardovou tankovou brigádou vedl pluk boj o ovládnutí Klobouk u Brna, ale tanky byly znovu zastaveny prudkou německou palbou a nepřátelským letectvem. Průzkumem bylo

¹² ŽAMPACH, Vojtěch: Směr Brno, Blok, Brno 1975. s. 184.

¹³ Zkráceno.

¹⁴ Zatím se nepodařilo zjistit, o jakou lokalitu šlo.

¹⁵ Jde o řeku Svratku.

¹⁶ Myšlena říčka Trkmanka.

¹⁷ ŽAMPACH, Vojtěch: Směr Brno, Blok, Brno 1975. s. 248.

zjištěno, že 1 km severně od Morkůvek po cestě na Klobouky manévruje pět německých tanků a deset obrněných transportérů a 500 metrů jihozápadně od Boleradice se pohybuje dvacet německých tanků. V průběhu dne pluk zničil čtyři obrněné transportéry, šest děl, sedm kulometů a asi sedmdesát nepřátelských vojáků a v součinnosti s 41. gardovou tankovou brigádou zničil tři obrněné transportéry a do rukou mu padl štáb nepřátelského praporu. Sám ztratil jeden tank, raněn byl jeden důstojník a tři vojáci.

Po prvním neúspěšném pokusu o dobytí Klobouk z chodu byla na místě ponechána 63. mechanizovaná brigáda a na základě ústního rozkazu velitele sboru vyšly tanky 78. gardového pluku těžkých tanků v sestavě tří tankových rot spolu s tanky 41. gardové tankové brigády 17. dubna 1945 z Morkůvek přes Horní Bojanovice, Hustopeče a ke sklonku dne se soustředily v Nové Vsi.¹⁸ Ten den pluk bojovou činnost nevyvíjel a ztráty na lidech neměl. Rota pěti tanků zůstává v záloze velitele sboru.¹⁹

Během noci ze 17. na 18. dubna 1945 se pluk v Uherčicích přepravil přes Svratku a postupoval po trase 41. gardové tankové brigády ve směru na Brno.²⁰ Stav techniky nezměněn.

Po přesunu se soustředil ve Vojkovicích a 18. dubna 1945 ráno v 8.00 hod. z chodu vstoupil do boje o Holasice. Protivník kladl houževnatý odpor silou asi dvou pluků pěchoty, palbou dělostřelectva a šesti tanků Tiger.²¹ Nepřátelské letectvo provedlo na čtyřicet vzletů a intenzívně bombardovalo bojové pozice pluku. Ve 14.00 hod. dostal pluk rozkaz přesunout se do nového bojového prostoru k Bys-

18 Mezi Hustopečemi a Velkými Němčicemi.

19 I když pluk ten den bojovou činnost nevyvíjel, výjimku zřejmě tvoří nasazení minimálně části tanků 2. roty ze zálohy velitele sboru jako podpora útoku středních tanků 41. gardové tankové brigády v boji u Velkých Němčic, jak o tom svědčí vyznamenání gardového nadporučíka Malafějeva S.D., velitele tanku IS. 41. gardová tanková brigáda se zde 17.4.1945 snažila proniknout k Brnu, ale Němci vytvořili z Velkých Němčic, ležících na důležité komunikaci k Brnu, silný uzel obrany. Útok brigády byl odražen, její jednotky dostaly rozkaz přesunout se k přepravě u Uherčic a postupovat do průlomu, který se podařil jednotkám 6. gardového jezdeckého sboru. Toto se ukázalo jako správný tah, neboť hned následující den k večeru už tanky brigády bojovaly na západních předměstích Brna. Velké Němčice byly osvobozeny 18.4.1945 jednotkami 6. orelské střelecké divize za podpory tanků 16. mechanizované brigády. SCHILDERGER, Vlastimil st.: Osvobození jižní Moravy v r. 1945. Brno. 2016. s. 74, 75.

20 Přísnotice, Žabčice, Unkovice, Hrušovany u Brna.

21 Bližší typ neupřesněn, v sovětských svodkách se německé tanky označují jen názvy Tiger a Panther.

trci s cílem obsadit přepravy přes Svratku západně od Brna. Přesun tanků 16. mechanizované brigády probíhal po trase Ledce, Sobotovice, Bratčice, Mělčany, Silůvky, Prštice, zatímco tanky 41. gardové tankové brigády spolu se 78. gardovým plukem těžkých tanků odbočily před Silůvkami na Hlínu, Neslovice, Tetčice,²² obsazené nedlouho předtím jednotkami 6. gardového jezdeckého sboru a ke sklonku dne už vedly společně boj o Popůvky 7 km západně od Brna.

Na tomto místě můžeme uvést vzpomínku majora Ljubimova V. M., zástupce velitele 49. jezdeckého pluku 8. jezdecké divize, jehož jednotka dostala 18. 4.1945 rozkaz postupovat na Neslovice, Tetčice a Kývalku a tam obsadit tehdejší hlavní silnici Brno – Jihlava – Praha: „*Kozáci 13. gardové jezdecké divize bez otálení vyrazili. V Neslovicích jsme se setkali se 78. gardovým plukem těžkých tanků, který dostal stejný úkol. Kozáci předjeli tanky a u Tetčic byli napadeni palbou od nádraží, kde bylo několik německých obrněných vozů. Sovětské tanky palbu opětovaly a tři německá vozidla zničila. Při postupu na Kývalku byla u Rosic spatřena kolona vozidel, tanky zahájily palbu a během pěti minut byla kolona zničena. Jednalo se o třicet automobilů. Při nájezdu na hlavní silnici jsme narazili na šest povozů s potravinami, které doprovázelo deset vojáků. Vojáky jsme zneškodnili. Tanky se ukryly v lese a kozáci zajali ještě několik automobilů jedoucích od Brna. V jednom z nich byl i německý generálporučík. Během večera přijela posila v podobě tanků T-34 a ty i se Stalinci²³ odjely do Popůvek.*“²⁴

Za den bojů byly plukem zničeny čtyři tanky Tiger, tři dělostřelecké baterie s obsluhami a tři obrněné transportéry. Velitelem obrněného vozu gardovým mladším seržantem Artěmjovem a vojínem Mizerovem bylo sestřeleno letadlo Messerschmitt, dále bylo zneškodněno na dvě stě padesát vojáků a důstojníků protivníka. Ukořistěny byly dva motocykly a zničen muniční sklad.

Nepřátelskou dělostřeleckou a tankovou palbou ztratil pluk toho dne pět tanků IS, které byly zasaženy a shořely. Padlo patnáct a raněno bylo dvanáct vojáků a důstojníků. U pěti tanků IS je nutné provést střední opravu. V provozu je deset strojů.

22 ŽAMPACH, Vojtěch, KAŠUBOVÁ, Marie: *Památník obětí světových válek a národně osvobozovacích bojů v okrese Brno-venkov*. Muzejní a vlastivědná společnost v Brně. Brno 2000, s. 273. Potvrzené též dosud žijícím pamětníkem panem Karlem Mejzlíkem.

23 Těžkému tanku IS se říkalo též Stalinec (od Iosif Stalin).

24 SCHILDERGER, Vlastimil st.: *Osvobození jižní Moravy v r. 1945*. Brno. 2016. s. 84–87.

Vraky dvou tanků IS-2 zničených v bojích 18.4.1945 v Holasicích. (archiv Moravského zemského muzea)

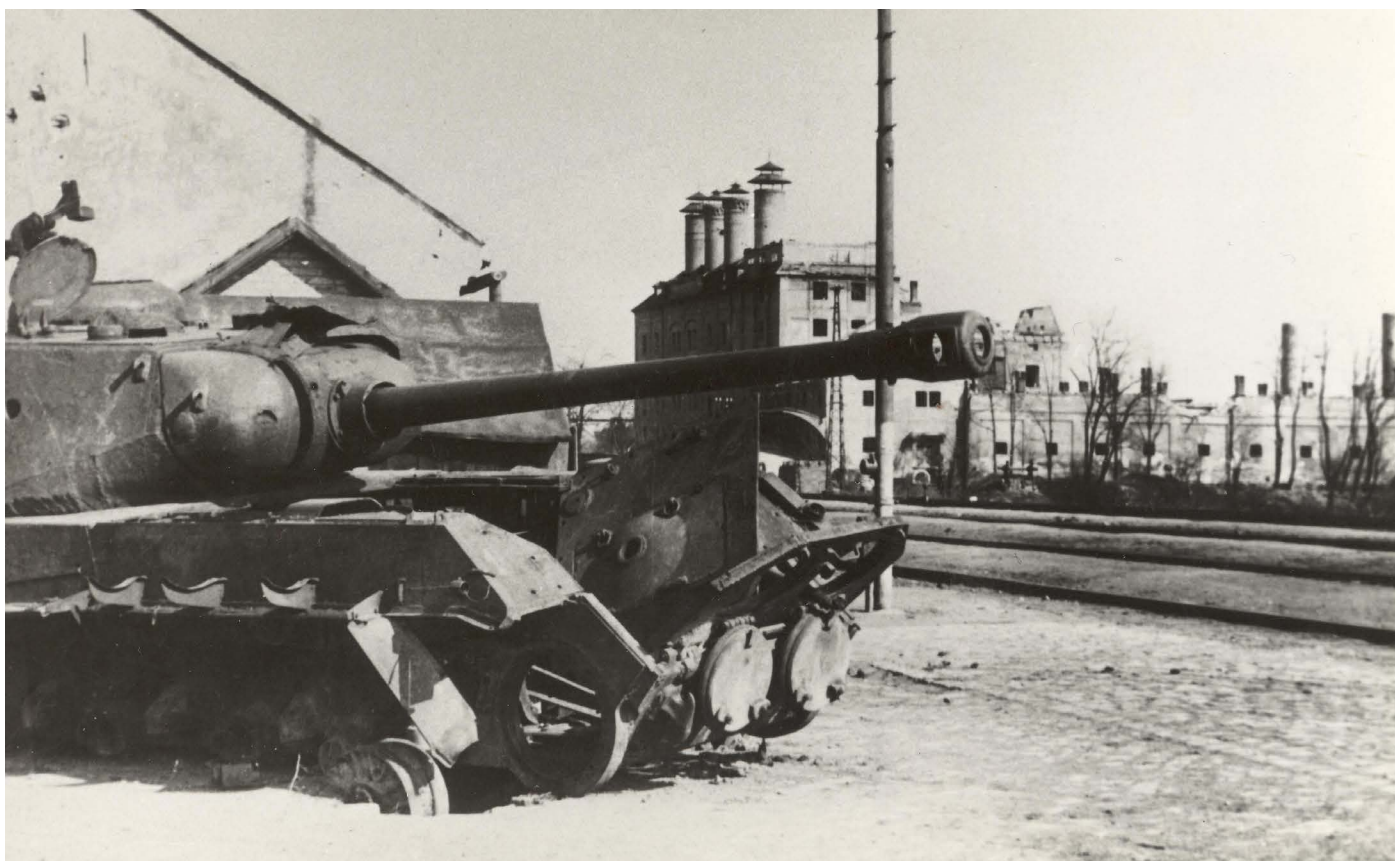
Tytéž trosky z jiného pohledu. (archiv Moravského zemského muzea)

Výbuchem servaná věž IS-2 s číslem 27 a označením pluku. Holasice. (archiv Moravského zemského muzea)

Tamtéž. Trosky dvou IS-2 rozmetané výbuchem munice uvnitř tanku. Na torzu věže je dobře viditelné číslo 13 a rozlišovací znak. (archiv Moravského zemského muzea)

Prostor nádraží v Rajhradě. Vrak tanku IS-2 u bývalé sladovny.

Dva zničené tanky IS-2 u silnice ze Střelice na Troubsko. Na věži tanku s číslem 21 je vidět i rozlišovací znak jednotky. (archiv Milana Coufala)

Fotografie prvního z obou tanků na tomtéž místě, za pozornost stojí opět dobře viditelné číslo a rozlišovací znak. (archiv Milana Coufala)

VRAK SOVĚTSKÉHO TANKU T 34 PRAVÁ STRANA U MOSTKU SILNICE DO OSTOPOVIC FOTO. 1945

Zničený tank IS-2 po pravé straně silnice ze Střelice na Ostopovice. (archiv Milana Coufala)

ZNIČENÝ SOVĚTSKÝ TANK T 34 U MOSTKU U SILNICE DO OSTOPOVIC FOTO. 1945

Snímek téhož tanku pořízený z větší blízkosti. Otvor v korbě nad levým blatníkem je zřejmě místo zásahu nepřátelským granátem. (archiv Milana Coufala)

Bojová hlášení č. 028, 029 a 030 týkající se dní od 19. do 24. 4. 1945 včetně, v soupisu bohužel chybí. Během těchto dní ztratil pluk v prostoru Střelice – Popůvky – Troubsko – Ostopovice další čtyři tanky. Na dobových fotografiích pořízených těsně po válce se nám dochovaly tři z těchto strojů.

Činnost pluku můžeme dál sledovat ze zápisů v denících bojové činnosti 7. mechanizovaného sboru:

19. dubna 1945 vedl pluk společně s 41. gardovou tankovou brigádou neúspěšný boj o Popůvky²⁵ – zde protivník opět využil terénu a z okolních lesnatých kopců měl pod kontrolou všechny komunikace. Pod silnou krycí dělostřeleckou a tankovou palbou podnikl ze směru Veselka a lesů severně od ní dva protiútoky asi deseti tanky s pěchotou. Sovětské tanky útoky odrazily, své pozice udržely a protivníkovi způsobily velké ztráty.

²⁵ Srov. ŽAMPACH, Vojtěch, KAŠUBOVÁ, Marie: Památník obětí světových válek a národně osvobozovacích bojů v okrese Brno-venkov. Muzejní a vlastivědná společnost v Brně. Brno 2000, s. 336.

20. dubna 1945 v dopoledních hodinách pluk spolu s jednotkami 41. gardové tankové brigády a 16. mechanizované brigády překonával houževnatý nepřátelský odpor, odrážel jeho protiútoky a útočil směrem na Brno v boji o Veselku a Bosonohy. Situace se zkomplikovala poté, co Němci zaútočili od Trboušan a Dolních Kounic a současně od Nebovid na Ořechov a tím odřízli jednotky 41. gardové tankové brigády včetně 78. samostatného gardového pluku těžkých tanků, jednotky 16. mechanizované brigády a 8. dálněovýchodní jezdecké divize v prostoru od Silůvek, Prstic po Střelice, Popůvky a Troubsko a jednotky 13. gardové jezdecké divize v prostoru Ivančic. Tyto jednotky se tak dostaly do obklíčení, ve kterém pak odolávaly do 23. dubna. Velitel 7. mechanizovaného sboru se rozhodl situaci řešit současným úderem zesíleného motostřeleckého praporu 16. mechanizované brigády ze severu na jih ve směru Prstice, Silůvky, kóta 334 m a současným vstřícným úderem tanků 63. mechanizované brigády s jednotkami 4. gardového jezdeckého sboru z prostoru Mělčany, tak, aby byl nepřátelský průlom zlikvidován a tím ob-

novena návaznost s jednotkami v prostoru Mělčan a Syrovic. Jako posila pro úder byly pravděpodobně přidány některé tanky 2. roty tanků IS ze zálohy velitele sboru, které potom bojovaly až do prolovení obklíčení večer 23. dubna 1945 právě u Mělčan,²⁶ jak o tom svědčí několik návrhů na vyznamenání tankistů právě za boje v této obci. Ze severu se sovětským jednotkám podařilo proniknout opět až do Silůvek, útok od Mělčan byl však prudkou nepřátelskou palbou tanků, děl a raketových vrhačů zastaven.

Západně od Brna vedl 78. gardový pluk těžkých tanků spolu s 41. gardovou tankovou brigádou stále boj o Popůvky, které byly pod silnou nepřátelskou palbou vedenou zejména z výšin podél státní silnice. V těchto bojích byly zničeny tři sovětské tanky.^{27 28}

V průběhu 21. dubna 1945 kladly německé jednotky houževnatý odpor sovětským jednotkám silami 8. tankové divize, 13. tankové divize Feldherrnhalle, bojové skupiny Reichert, 21. policejního pluku SS a 10. záložního praporu a často přecházely do protiútoků ve snaze zabránit opětovnému sjednocení hlavních sil s obklíčenými jednotkami. Pro posílení sovětských jednotek jižně od Ořechova byla z prostoru Borkovan přisunuta 64. mechanizovaná brigáda, která zaujala výchozí pozici půl kilometru jižně od Tikovic s úkolem ovládnout v součinnosti s útvary 63. mechanizované brigády a 6. orelské střelecké divize Ostopovice a útokem severozápadním směrem přes Bosonohy a Nový Lískovec ovládnout jihozápadní okraj Brna. V jedenáct hodin přešly brigády do útoku, ale úspěch neměly a ke sklonku dne zůstaly na předchozích pozicích.

22. dubna 1945 pokračoval protivník na úseku sboru klást tvrdý odpor, často přecházel do protiútoků s podporou pěti až osmi tanků a obrněných transporterů a palebné podpory dělostřelectva a minometů, snažil se zničit brigády obklíčené u Střelice, Troubska a Popůvek 8 km západně od Brna. Stejně tak, jako v okolí státní silnice Brno – Praha, tak i v okolí Střelice měli Němci obsazené všechny dominantní výšiny, ze kterých vedli přesnou palbu a znemožňovali tak rozvinutí jakéhokoliv útoku ve směru na Ořechov, Ostopovice, Troubsko a Bosonohy²⁹ a současně chtěl

zabránit 63. a 64. mechanizované brigádě probít se k těmto jednotkám.³⁰

23. dubna 1945 bylo s obklíčenými jednotkami konečně obnoveno spojení. Pluk těžkých tanků, 41. gardová tanková brigáda a 16. mechanizovaná brigáda společně odrazily pět nepřátelských protiútoků ze směru Ostopovice, Troubsko.

24. dubna 1945 se protivník stále všemi silami snažil na přístupech zadržet útok sboru na Brno. V poledne přešly jednotky 41. gardové tankové brigády do útoku a přes palebný odpor nepřítele dosáhly ke sklonku dne Troubska a vstoupily do boje na jeho západním okraji.³¹

25. dubna 1945 se pluk v rámci 41. gardové tankové brigády nacházel ve druhém sledu za 64. mechanizovanou brigádou. Po tvrdých bojích 25. 4. 1945 ke dvanácté hodině polední ovládl v sestavě 7 tanků IS společně s 41. gardovou tankovou brigádou Troubsko a k sedmnácté hodině dorazil k Bosonohám. V průběhu boje byly nepříteli zničeny dvě pozorovatelné, šest děl různých ráží, asi sto padesát vojáků a důstojníků a zasažen jeden tank. U pluku byl raněn jeden důstojník. Pojízdných zůstalo osm tanků IS a tři tanky jsou v opravě. Štáb pluku usadil se v Troubsku.

V noci na 26. dubna 1945 pronikly sovětské jednotky údolím potoka Čertík ke Svatce zhruba v místě naproti dnešnímu koupališti Riviera a nad ránem po nevelké desetiminutové dělostřelecké přípravě za využití kouřové clony začaly jednotky sboru spolu s 6. orelskou střeleckou divizí na pravém křídle v těchto místech násilný přechod řeky³² za použití všech prostředků, tj. přebroděním i přeplaváním.

K šesté hodině ranní už sbor bojoval na jižním okraji Brna.

V době, kdy motopěchota překonávala řeku, tanky a dělostřelectvo je ze západního břehu podporo-

²⁶ Tamtéž, s. 463, 464.

²⁷ Není upřesněno, o jaký typ tanků šlo.

²⁸ ŽAMPACH, Vojtěch, KAŠUBOVÁ, Marie: *Památník obětí světových válek a národně osvobozovacích bojů v okrese Brno-venkov*. Muzejní a vlastivědná společnost v Brně. Brno 2000, s. 468, 469.

²⁹ SCHILDERGER, Vlastimil st.: *Osvobození jižní Moravy v r. 1945*. Brno. 2016. s. 101, 105.

³⁰ V obklíčení byly 41. gardová tanková brigáda spolu s 78. gardovým plukem těžkých tanků a 16. mechanizovaná brigáda, přičemž dalšího pokusu o dobytí Ořechova a Hajan a tím i proražení z obklíčení se účastnila minimálně i část 1. praporu 41. gardové tankové brigády (soudě podle ztrát velitele tankové roty gardového nadporučíka Karapetjana a samopalníka vojína Cebika v Tikovicích a velitele tanku gardového podporučíka Chanukova a nabíječe gardového seržanta Popova v Hajanech).

³¹ Jedno z velmi dobře Němci opevněných míst byl například zámek v Troubsku, palebná postavení měli také u hřbitova a na okraji místní části Vyšehrad. Jejich úkolem bylo bránit sovětským jednotkám proniknout se směru Střelice – Popůvky na Bosonohy a do Brna.

³² SCHILDERGER, Vlastimil st.: *Osvobození jižní Moravy v r. 1945*. Brno. 2016. s. 137.

valy palbou z místa, následně se veškeré samohybné dělostřelectvo a tanky přepravily přes jediný stojící most,³³ který protivník už nestihl zničit díky tomu, že střelecké jednotky už pronikly na jižní okraj města. Poté, co se veškerá obrněná technika přepravila na druhou stranu, pokračovaly jednotky sboru severním směrem v boji o ovládnutí města.

K šestnácté hodině bylo město od protivníka plně očištěno.³⁴

Tímto dnem můžeme opět navázat na bojová hlášení pluku, který měl toho dne, 26. dubna 1945, společně s 41. gardovou tankovou brigádou za úkol ovládnout Brno a dál se probíjet na severozápad. Ráno tedy zahájil útok, zlomil protivníkovu obranu, k patnácté hodině dosáhl cihelny na severozápadním okraji Brna a v bojích postupoval na severozápad. V palebném boji byla ten den nepříteli zničena jedna baterie reaktivních minometů Vaňuša,³⁵ čtyři děla, dvě kulometná hnízda, dvě pozorovatelná a do padesáti vojáků a důstojníků. Při přepravě přes Svatku zahynuli v pluku dva vojáci dělostřeleckou palbou protivníka.

V provozu měl pluk sedm tanků a čtyři tanky v opravě. Štáb pluku se přesunul do Brna.

27. dubna 1945 ráno přes houževnatý nepřátelský odpor vyšel pluk v součinnosti s 41. gardovou tankovou brigádou z Brna a v boji postupoval severním směrem. Cílem bylo ovládnout Českou a dál dosáhnout prostoru Kuřimi, zde měl pluk zaujmout obranu v pohotovosti k postupu severozápadním směrem. K šestnácté hodině za překonávání silného nepřátelského odporu dosáhl pluk cihelny západně od Králova Pole a v palebném boji byla protivníkovi zničena čtyři děla, deset palebných ohnisek, jeden betonový kryt (DZOT), zasažen jeden tank a zneškodněno do šedesáti vojáků a důstojníků.

Od zásahu dělostřeleckým granátem shořel jeden tank IS, zabit byl jeden důstojník, raněn jeden důstojník a jeden samopalník, v tanku byli popáleni důstojník a dva seržanti. V provozu bylo šest tanků a čtyři na opravě.

28. dubna 1945 pokračoval protivník v pevném udržování obranné linie, vedl silnou přímou a křížovou palbu ze všech druhů zbraní. Společně s 41. gardovou tankovou brigádou pluk vedl boj na dříve dosažené linii v prostoru Řečkovic. Tři tanky IS

v léčce u Kývalky střeží silnici vedoucí na Prahu.³⁶ Výsledkem palebného boje byl plukem zničen jeden tank Panther, tři děla různé ráže, čtyři kulometná hnízda a asi sto čtyřicet nepřátelských vojáků a důstojníků. V pluku byli zabití dva důstojníci a tři vojáci byli raněni.³⁷

V provozu je šest tanků, čtyři jsou v opravě. Štáb pluku se usadil na severním okraji Brna.

Na rozkaz velitele sboru byl pluk téhož dne v 19.00 hod. vyveden spolu s 41. gardovou tankovou brigádou z boje u Řečkovic a odeslán na výchozí pozici do prostoru Komína s nejbližším úkolem obsadit spolu s 41. gardovou tankovou brigádou Moravské Knínice, zaujmout obranu, podporovat svou palbou 16. mechanizovanou brigádu a nedovolit protivníkovi proniknout ve směru na severovýchod.

29. dubna 1945 dosáhly tanky v bojích Bystrce a vedly palebný boj na jeho severním okraji. K půlnoci dosáhl pluk společně s 41. gardovou tankovou brigádou v bojích severního okraje Knínic a vedl boj 1 km jižně od Rozdrojovic. Osádkou tanku č. 18 byl zničen tank Tiger. Výsledkem palebného boje tanků bylo protivníkovi zničeno jedno dělo, dvě kulometná hnízda, jedna pozorovatelná a asi čtyřicet vojáků. V pluku byli raněni dva samopalníci.

V provozu zůstává sedm tanků, z toho se tři tanky IS stále nacházejí v léčce u Kývalky.

Tři tanky jsou v opravě. Štáb pluku je v Komíně.

30. dubna 1945 pluk ztráty na lidech neměl, zasažen byl jeden tank IS. Palbou byla protivníkovi zničena čtyři děla různé ráže, čtyři kulometná hnízda, jedna pozorovatelná, jeden kryt a do padesáti vojáků a důstojníků. V provozu je šest tanků, čtyři v opravě. Tři tanky zůstávají v léčce na silnici u Kývalky. Štáb pluku zůstává v Komíně.

V průběhu 1. května 1945 kladl protivník houževnatý odpor ze všech druhů zbraní, jeho letectvo aktivitu neprojevovalo. K 15.00 hod. dosáhl pluk v boji jižního okraje Rozdrojovic a vedl boj o jeho ovládnutí. Výsledkem palebného boje tanků byla nepříteli zničena čtyři děla různých ráží, jeden šestihlavňový minomet,³⁸ pět kulometných hnízd a do osmdesáti vojáků a důstojníků. Pluk ztráty neměl. Stav

33 Pravděpodobně jde až o most v Bystrci, protože mosty jak v Pisárkách u vodárny, tak v Jundrově byly zničeny.

34 Kromě severních předměstí Královo Pole, Řečkovice, Komín a Bystrce.

35 V tomto případě jde zřejmě o reaktivní minomety Nebelwerfer 41, kvůli charakteristickému zvuku sovětskými vojáky nazývané Išak, nebo též Vaňuša, protivník Kaťuš;

36 Nejednalo se o nepřátelskou léčku, ale naopak tam tanky cíhaly na německé jednotky buď prisunované tudy k Brnu nebo naopak od Brna ustupující. Tanky zde setrvaly asi týden (prokazatelně od 28.4. do 3.5.) a odrazily několik útoků. Poté byly všechny tanky pluku staženy do Kameného Mlýna a tři tanky se přesunuly jako záloha velitele sboru do Nového Lískovce (není uvedeno, jestli jde o ty, co byly na Kývalce nebo jiné stroje).

37 Zatím se podařilo k tomuto dni dohledat jen smrt gardového nadporučíka Fomenka G.K.

38 Nebelwerfer.

Tank IS-2 č. 18 s rozlišovacím znakem pluku 9.5. 1945 při průjezdu Velkým Meziříčím během přesunu od Brna ku Praze. (archiv Muzea Velké Meziříčí)

tanků je nezměněn, tři stroje zůstávají stále v léčce u Kývalky. Štáb pluku stále v Komíně a velitel jednotky odjel k bojovým osádkám.

2. května 1945 protivník stále klade houževnatý odpor, jeho dělostřelectvo ostřeluje cesty vedoucí k přední linii. Pluk spolu s 41. gardovou tankovou brigádou plní stávající bojový úkol a společně vedou boj 500 m severozápadně od Rozdrojovic. Tanky pluku byl nepříteli zničen tank Panther, obrněný transportér, dvě minometné baterie, šest kulometných hnízd a do čtyřiceti vojáků a důstojníků.

Stav tanků nezměněn, tři tanky IS zůstávají stále v léčce u silnice na Kývalce.

Spojení udržováno spojovacími důstojníky, štáb pluku se přesunul do Knínic.

3. května 1945 v průběhu dne protivník stále pokračuje klást houževnatý odpor, jeho dělostřelectvo vede palbu z Moravských Knínic, Kuřimi a z bezejmenné výšiny 1,5 km jižně od Moravských Knínic. Pluk spolu s 41. gardovou tankovou brigádou pokračuje v plnění stávajícího úkolu, k poledni dosáhl v boji Jinačovic a tanky vedou palebný boj s protivníkem.

Tři tanky nadále zůstávají v léčce u silnice na Kývalce.

Nepříteli byla zničena tři děla různé ráže, jeden obrněný transportér, tři kulometná hnízda a asi třicet vojáků a důstojníků. V pluku byl raněn jeden důstojník – velitel tanku.

V provozu je sedm tanků, z nichž jeden je bez zaměřovače, tři stroje jsou v opravě.

Spojení udržováno spojovacími důstojníky, štáb pluku je v Knínicích.

Tentýž tank během krátké zastávky v Jihlavě (fotoarchiv Muzea Vysočiny Jihlava, č. neg. 16242)

Benešovsko 1945. Tank IS-2 s číslem 19, gardovým znakem a označením pluku na věži. Na hlavní je nápis: „Naše věc je spravedlivá – zvítězili jsme!“ Pravděpodobně se jedná o tank velitele čtyř gardového podporučíka Michaila Ivanoviče Kurguzova (na snímku s dalekohledem). Spolu s jeho osádkou je na snímku pravděpodobně i osádka druhého tanku jeho čety. (zdroj: internet)³⁹

Opět někde na Benešovsku. Snímek na památku si zřejmě nechali udělat příslušníci jedné tankové rotu u velitelského tanku IS-2 označeného opět znakem pluku a vymalovaným gardovým odznakem na věži. (archiv rodiny Švedova M.S.)

Další snímek jiné skupiny příslušníků pluku udělaný na památku někde u Benešova. (archiv rodiny Švedova M.S.)

Na rozkaz velitele 7. mechanizovaného sboru byl pluk před půlnocí 3. května 1945 vyveden z bojů u Jinačovic a k 7.00 hod. 4. května 1945 se soustředil na jižním okraji Kamenného Mlýna. V průběhu dne se lidé i technika dávali do pořádku.

Stav techniky nezměněn, ze sedmi provozuschopných tanků byly dva bez zaměřovače.

Štáb pluku se přesunul na jižní okraj Kamenného Mlýna.⁴⁰

Od 5. do 8. května 1945 pluk bojovou činnost nevyvíjel. Vojáci zakopávali a maskovali stroje, dávali se do pořádku, vykoupali se a dostali čisté prádlo.

V provozu bylo devět strojů, tři z nich bez zaměřovače, jeden tank v opravě.

Tři tanky zůstávají v záloze velitele sboru v Novém Lískovci.

Štáb pluku je v Kamenném Mlýně, velitel jednotky odjel k bojovým osádkám.

8. května 1945 o půl desáté večer vyrazil pluk na rozkaz velitele 7. mechanizovaného sboru společně s 41. gardovou tankovou brigádou z jižního okraje Kamenného Mlýna po trase Lískovec – Bosonohy – Popůvky a k půlnoci se soustředil v lese 2 km jihovýchodně od Ostrovačic s úkolem vyjít do průlomu nepřátelské obrany a jako čelní oddíl urychleně pospíchat po silnici na Prahu, ovládnout ji a setkat se se spojeneckými vojsky.

9. května 1945 ve 2.10 hod. vysílal moskevský rozhlas akt o bezpodmínečné kapitulaci německých ozbrojených sil. V 6.30 hod. téhož dne vyrazil pluk v sestavě průzkumné skupiny šesti tanků T-34, tří tanků IS-2 a dvou děl do průlomu nepřátelské obrany. Postupoval po trase Ostrovačice – Velká Bíteš – Velké Meziříčí – Jihlava – Německý Brod – Humpolec – Křelovice – Čechtice – Vlašim – Benešov a ke 23.00 hod. dosáhl jižního okraje Prahy. Po cestě srážel nevelké krycí clony protivníka a odzbrojoval německé jednotky.

V provozu bylo devět tanků, jeden z nich bez optického zaměřovače.

Tímto dnem skončila bojová činnost 78. gardového pluku těžkých tanků v naší republice. Spolu s 41. gardovou tankovou brigádou se soustředil v prostoru Týnce nad Sázavou, štáb nadřízeného 7. mechanizovaného sboru sídlil v Benešově. Lidé

i technika se dávali do pořádku, budovaly se vojenské tábory a zajatci byli odváděni na sběrná stanoviště.

30. května 1945 byl 7. mechanizovaný sbor včleněn do stavu 6. gardové tankové armády a v červnu obdržel rozkaz přesunout se po železnici do nového prostoru mimo území naší republiky. Rozkazem maršála Malinovského jako velícího 2. ukrajinským frontem, byl 78. gardový pluk těžkých tanků spolu s 1440. plukem samohybných děl vyjmut ze sestavy sboru.

V archivních dokumentech se podařilo dohledat dvacet pět příslušníků pluku, kteří v období bojů od 15. 4. do 9. 5. 1945 položili svůj život a jsou pohřbeni na jižní Moravě. Za tu dobu pluk přišel o jedenáct těžkých tanků IS-2.

Za stejné období bylo plukem nepříteli zničeno devatenáct různých tanků, dvanáct obrněných transportérů, šedesát dva děl různé ráže, osm šestihlavňových minometů, čtyřicet osm kulometů, šedesát palebných ohnisek, osmdesát pět nákladních aut s různým nákladem, jeden letoun Me-109, tři muniční sklady a zneškodněno na jeden tisíc čtyři sta deset vojáků a důstojníků. Byly ukořistěny tři obrněné transportéry a do zajetí padlo osmdesát čtyři nepřátelských vojáků a důstojníků.⁴¹

Působení 1. gardové jezdecko-mechanizované skupiny, v rámci jejíhož 7. mechanizovaného sboru bojoval i 78. gardový pluk těžkých tanků, v Brněnské operaci, její rychlý průnik od Uherčic obchvatem až k západním předměstím Brna a několikadenní boj v obklíčení představuje typickou ukázkou taktiky tohoto na pohled nesourodého vojenského uskupení jezdeckta a obrněné techniky: průlomem v nepřátelské obraně proniknout hluboko do protivníkovy týlu, rychlým postupem působit paniku, narušovat komunikace, ničit sklady, nepouštět se však do vleklých bojů, ale proklouznout skrz nejslabší místa obrany až do předem daného prostoru (důležitý železniční uzel, strategicky významná obec apod.). Ten buď obsadit a držet do příchodu hlavních sil, jako právě západně od Brna, a přitom aktivní obranou poutat na sebe část nepřátelských sil, které protivník tím pádem nemůže použít proti jednotkám na hlavním směru, nebo se po splnění úkolu vrátit v předem domluveném úseku fronty zpět ke svým.

⁴⁰ Prostor tehdejšího mlýna, několika provozních budov a obytných stavení po obou březích Svratky od Pisárek proti proudu řeky.

⁴¹ Z návrhu na vyznamenání velitele pluku, gardového podplukovníka Gerasimova N. J.

Seznam příslušníků 78. gardového pluku těžkých tanků, kteří padli nebo zemřeli na zranění v dubnu a květnu 1945 a navždy odpočívají na jižní Moravě

1. Semjonov Ivan Michajlovič, gardový poručík, velitel tankové čety, nar. 1917 na Ukrajině, Oděsská oblast, Vozněsenský okres, obec Bolgarka, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

2. Tokajev Michail Kazbekovič, gardový podporučík, velitel tanku, nar. 1915 v Severoosetinské ASSR, Gizeldonský okres, obec Dargoveni, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

3. Panin Boris Pavlovič, gardový mladší technik-poručík, mechanik-řidič starší, nar. 1925 v Kalininské (Tvěrské) oblasti, město Kaljazin, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

4. Komogorov Nikolaj Ivanovič, gardový poručík, velitel tanku, nar. 1911 v Kujbyševské oblasti, Bolšeglušický okres, obec Malyje Glušicy, padl 18. 4. 1945, místo původního uložení v hlášení neuvedeno,

ale jeho jméno je uvedeno na pomníku v Hrušovanech.⁴²

5. Děrbabin Pavel Ivanovič, gardový staršina, řidič-mechanik starší, nar. 1915 v Čkalovské oblasti, Šarlykský okres, Preobraženský zem. podnik, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

6. Zadorožnyj Grigorij Grigorjevič, gardový staršina, velitel tankového děla, nar. 1922 na Ukrajině, Dněpropetrovská oblast, Malo-Bělozer. okres, obec Malo-Bělozerň, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

7. Ušakov Georgij Ivanovič, gardový staršina, velitel tankového děla, nar. 1919 v Tjumenenské oblasti, město Tjumeň, padl 18.4.1945, pochován v Hrušovanech.

8. Firsov Konstantin Vasiljevič, gardový staršina, velitel tankového děla, nar. 1919 v Tatarstánu, Teňkovský okres, obec Šlonka, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

9. Juškin Nikolaj Pavlovič, gardový mladší seržant, nabíječ, nar. 1911 v Penzenské oblasti, Zeměťčinský okres, Smirnovský zem. podnik, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech. Padl v boji o Holasice. Za boj o Čejč mu byl in memoriam udělen Řád Vlastenecké války II. stupně.

10. Akatin Grigorij Petrovič, gardový mladší seržant, nabíječ, nar. 1925 v Krasnojarském kraji, Šušinský okres, Inžinský zem. podnik, osada Trud, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

Komogorov N.I. s manželkou, rok 1944. (archiv rodiny)

⁴² Podle sdělení příbuzných pocházel z pěti sourozenců, všichni čtyři bratři a manžel sestry bojovali na frontách vlastenecké války. Zakončil sedmiletku v Pěstravce, v Samaře chodil do učení a studoval pedagogický institut, ve třetím ročníku však odešel, aby mohl doma pomáhat staré matce. Pracoval ve školách Bolšeglušického okresu a obci Děrgunovka, od r. 1933 dělal ředitele školy. V r. 1940 nebo 1941 byl povolán do armády a nastoupil do Uljanovského tankového učiliště. Na frontu se přihlásil ihned po vypuknutí války. Sloužil jako velitel tanku T-34. Později sloužil v 78. gardovém pluku těžkých tanků a 18. dubna 1945 padl v boji nedaleko Brna. Podle pozdějšího sdělení spolubojovníků byl tehdy Nikolajův tank v opravě a on se vypravil odrážet nepřátelský průlom s jinou osádkou. Tank byl zasažen. Zůstala po něm žena Polina a dvě dcerky.

Филиальное № 032796

ИМЕННОЙ СПИСОК

БЕЗВОЗВРАТНЫХ ПОТЕРЬ ЛИЧНОГО СОСТАВА 78 ГАРДОВ. ПОЛКА ЛИВИЗИИ с „5“ по „29“ апреля 1945 г.

№ п/п	Фамилия, имя и отчество	Военное звание	Должность и специальность	Партийность	Место и год рождения	Какие РЗК и какой области призван	Когда и по какой причине выбыл	Где захоронен	Сведения о родственниках
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Семенов Иван	28 апр	Команд.	Тр.	Овеевск обл.	Вознесенский РЗК	Убит	3. Гривинский	Овеевск обл.
	Михайлович	Полковник	Боец	О. Восточный 1917	Овеевск обл.	Овеевск обл.	18.04.1945	3. Гривинский	Овеевск обл.
2.	Токосов Николай	28.04	Команд.	Канд.	Сев.-Осетинская обл.	Степановский РЗК	Убит	3. Гривинский	Степановский РЗК
	Козельский	Полковник	Боец	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	18.04.1945	3. Гривинский	В. Н. О. Восточный 1924
3.	Носов Иван	28.04	Мен. зам.	Тр.	Одесская обл.	Одесская обл.	Убит	3. Гривинский	Одесская обл.
	Петрович	Полковник	Боец	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	21.04.1945	3. Гривинский	В. Н. О. Восточный 1924
4.	Тонин Борис	18.04	Мен. зам.	Тр.	Т. Колыма	Колымский РЗК	Убит	3. Гривинский	Колымский РЗК
	Поблович	Полковник	Боец	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	18.04.1945	3. Гривинский	В. Н. О. Восточный 1924
5.	Лисенков Иван	28.04	Команд.	Бр.	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	20.04.1945	3. Гривинский	В. Н. О. Восточный 1924
	Басович	Полковник	Боец	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	Убит	3. Гривинский	В. Н. О. Восточный 1924
6.	Петров Сергей	28.04	Мен. зам.	Тр.	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	Убит	3. Гривинский	В. Н. О. Восточный 1924
	Воронин	Полковник	Боец	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	20.04.1945	3. Гривинский	В. Н. О. Восточный 1924
7.	Косоголов Николай	28.04	Команд.	Тр.	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	Убит	3. Гривинский	В. Н. О. Восточный 1924
	Шванвич	Полковник	Боец	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	В. Н. О. Восточный 1924	18.04.1945	3. Гривинский	В. Н. О. Восточный 1924

Начальник штаба 78 ГАРД. П. Воронин

Seznam nenávratných ztrát důstojníků 78. gardového pluku těžkých tanků za období 15. až 29.4.1945. (archiv CAMO)

11. Maľkov Nikolaj Petrovič, gardový mladší seržant, nabíječ, nar. 1925 v Saratovské oblasti, Ptiščevský okres, Kurganovský zem. podnik, Kurgan č. 2, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

12. Dorogin Leonid Ivanovič, gardový starší seržant, nabíječ, nar. 1924 v Novosibirské oblasti, Čanovský okres, Gorelovský zem. podnik, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

Za boje o Morkůvky, Rajhrad a Holasice mu byl in memoriam udělen Řád Vlastenecké války II. stupně. V r. 2012 pátral po jeho hrobu příbuzný.

13. Antipov Viktor Vladimirovič, gardový starší seržant, nabíječ, nar. 1926 v Kemerovské oblasti, město Prokopjevsk, padl 18.4.1945, pochován v Hrušovanech.

14. Šorin Vladimír Alexejevič, gardový voják, ženista, nar. 1915 v Penzenské oblasti, město Kuzněck, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech. Padl v boji o Holasice, vyznamenán in memoriam Řádem Vlastenecká válka II. stupně.

15. Vychrestov Vasilij Mojsejevič, voják, samopalník samopalnické roty, nar. 1926 v Kirgizstánu, Frunzenská (dnes Čujská) oblast, Keminský okres, obec Buruldaj, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

16. Sidorov Viktor Osipovič, gardový voják, samopalník samopalnické roty, nar. 1926 v Uzbekistánu, Taškentská oblast, město Alma Ata, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech.

17. Gorbik Ivan Vasiljevič, gardový voják, samopalník samopalnické roty, nar. 1925 na Ukrajině, Chersonská oblast, Golopristský okres, obec Staro-Sborovka, padl 18.4.1945, místo hrobu neuvedeno.

18. Marušev (Marušov, v návrhu na vyznamenání Mirušev) Ivan Alexejevič, gardový staršina, motorista-regulovčik, nar. 1921 v Irkutské oblasti, Bajmatovský okres, obec Šelinovo, padl 18. 4. 1945, pochován v Hrušovanech. Za boje o Čejč a Rajhrad vyznamenán in memoriam Řádem Vlastenecká válka II. stupně.

19. Lisenkov Ivan Jemeljanovič, gardový poručík, velitel tanku, nar. 1912 v Udmurtii, město Iževsk, padl 20. 4. 1945, místo původního uložení neuvedeno.

20. Kopasov Ivan Petrovič, gardový mladší technik-poručík, řidič-mechanik starší, nar. 1924 ve Stalingradské oblasti, Kamyšinský okres, obec Jelšanki, padl 21. 4. 1945,⁴³ pochován v Hrušovanech.

⁴³ Padl pravděpodobně v Mělčanech, protože odtud ho mohli přenést do plukovního hrobu v Hrušovanech. Kdyby padl někde v prostoru Popůvek a Troubska, kde v té době bojovaly hlavní síly pluku, do Hrušovan by ho převést nemohli.

ИМЕННОЙ СПИСОК

БЕЗВОЗВРАТНЫХ ПОТЕРЬ ЛИЧНОГО СОСТАВА 78 16.П.М.Д.ПОЛКА

ЛИВИЗИИ с "Л" по "29" апреля 1945 г.

Формы № 2

№ п/п по порядку	Фамилия, имя и отчество	Военное звание	Должность и специальность	Партийность	Место и год рождения	Какой РВК и какой области призван	Когда и по какой причине выбыл	Где похоронен	Сведения о родственниках	Адрес местожительства
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Зерчин Павел	сержант	автомеханик	б/п.	Удмуртская обл. Ижевский р-н. 1915 г.	Зерчинский РВК Удмуртской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Федора Зерчина	Удмуртская обл. Ижевский р-н. 1915 г.
2.	Забороцкий Григорий Григорьевич	сержант	командир	б/п.	Смоленская обл. Зубовский р-н. 1919 г.	Зубовский РВК Смоленской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Задора Григорьевича	г. Зубовское, Смоленская обл.
3.	Ушаков Георгий Иванович	сержант	командир	б/п.	г. Ярославль	Ярославский РВК Ярославской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Федора Ивановича	г. Ярославль
4.	Фролов Константин Васильевич	сержант	командир	б/п.	Брянская обл. Жуковский р-н. 1919 г.	Жуковский РВК Брянской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Федора Васильевича	г. Жуковский, Брянская обл.
5.	Юшкин Николай Павлович	сержант	командир	б/п.	Пензенская обл. Заволжский р-н. 1919 г.	Заволжский РВК Пензенской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Федора Павловича	г. Пенза
6.	Акимов Григорий Петрович	сержант	командир	б/п.	Красноярский край. Шарангский р-н. 1925 г.	Шарангский РВК Красноярского края	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Акимов Григорий	Красноярский край. Шарангский р-н.
7.	Майков Николай Петрович	сержант	командир	б/п.	Саратовская обл. Петровский р-н. 1925 г.	Петровский РВК Саратовской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Николай	Саратовская обл. Петровский р-н.
8.	Хорошев Леонид Иванович	сержант	командир	б/п.	Н-Новгородская обл. Соликамский р-н. 1925 г.	Соликамский РВК Н-Новгородской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Леонид	Н-Новгородская обл. Соликамский р-н.
9.	Антонюк Виктор Владимирович	сержант	командир	б/п.	г. Ярославль	Ярославский РВК Ярославской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Виктор	г. Ярославль
10.	Шорин Владимир Алексеевич	сержант	командир	б/п.	г. Кузнецк	Кузнецкий РВК Пензенской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Владимир	г. Кузнецк
11.	Высоцкий Евгений Иванович	сержант	командир	б/п.	Удмуртская обл. Ижевский р-н. 1925 г.	Ижевский РВК Удмуртской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Евгений	Удмуртская обл. Ижевский р-н.
12.	Сидоров Виктор Осипович	сержант	командир	б/п.	г. Ярославль	Ярославский РВК Ярославской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Виктор	г. Ярославль
13.	Горбачев Иван Иванович	сержант	командир	б/п.	Одесская обл. Одесский р-н. 1925 г.	Одесский РВК Одесской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Иван	Одесская обл. Одесский р-н.

№ п/п по порядку	Фамилия, имя и отчество	Военное звание	Должность и специальность	Партийность	Место и год рождения	Какой РВК и какой области призван	Когда и по какой причине выбыл	Где похоронен	Сведения о родственниках	Адрес местожительства
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
14.	Марченко Иван Александрович	сержант	командир	б/п.	Удмуртская обл. Ижевский р-н. 1925 г.	Ижевский РВК Удмуртской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Иван	Удмуртская обл. Ижевский р-н.
15.	Севин Алексей Иванович	сержант	командир	б/п.	Удмуртская обл. Ижевский р-н. 1925 г.	Ижевский РВК Удмуртской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Алексей	Удмуртская обл. Ижевский р-н.
16.	Зерин Иван Васильевич	сержант	командир	б/п.	Удмуртская обл. Ижевский р-н. 1925 г.	Ижевский РВК Удмуртской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Иван	Удмуртская обл. Ижевский р-н.
17.	Иванов Петр Иванович	сержант	командир	б/п.	Удмуртская обл. Ижевский р-н. 1925 г.	Ижевский РВК Удмуртской обл.	Убит 18.04.1945.	г. Гривинский, Удмуртская обл.	Мать Петр	Удмуртская обл. Ижевский р-н.

Командир полка

(подпись)

Начальник штаба полка

(подпись)

ЛТ НКО 2678-43

21. Šedov Alexej Nikitovič, gardový seržant, nabíječ, nar. 1926 ve Voroněžské oblasti, Chvorostjanský okres, padl 21. 4. 1945, pochován v Troubsku u kostela. Za boj o Morkůvky byl in memoriam vyznamenán Řádem Vlastenecká válka II. stupně. V návrhu je psané, že padl v boji o Čeladice (Starou Poštu).⁴⁴ Vzhledem k datu smrti padl a byl pochován spíše v tom Troubsku.

22. Černyšev (Černyšov) Ivan Vasiljevič, gardový voják, samopalník samopalnické roty, nar. 1926 ve městě Ufa, ulice Ušetlje, padl 21. 4. 1945, pochován v Troubsku.

23. Ivanov Petr Ivanovič, gardový voják, samopalník samopalnické roty, nar. 1926 v Kazachstánu, Východokazachstánská oblast, Věrchubinský okres, obec Bystrucha, padl 26. 4. 1945, pochován v Kamenném Mlýně.

24. Petrov Sergej Ivanovič, gardový technik-poručík, řidič-mechanik starší, nar. 1909 v Gruzgii, mės-

to Tbilisi, ul. Sovětská, padl 26. 4. 1945, pochován v Kamenném Mlýně.

25. Fomenko Grigorij Kuzmič, gardový nadporučík, velitel roty těžkých tanků, 28. 4. 1945 zemřel na zranění, pochován na jihozápadním okraji Brna.⁴⁵

Na začátku roku 1946 byli všichni vojáci pohřbení v Hrušovanech u Brna přeneseni na nově vybudovaný vojenský hřbitov do Ořechova. Vojáci původně pochovaní v Troubsku a v Kamenném Mlýně byli přeneseni do Brna na Ústřední hřbitov. Otázkou zůstává místo současného odpočinku gardového nadporučíka Fomina a gardového poručíka Lisenkova, ale jako nejpravděpodobnější se jeví Ústřední hřbitov, případně Nový Lískovec.

Čest jejich památce!

⁴⁴ V sovětských mapách se vyskytovala chyba – místo Staré Pošty bylo napsáno Čeladice a naopak (Stará Pošta leží na západním okraji Rajhradu a bývalá obec Čeladice na východním).

⁴⁵ Informace ze smutečního oznámení matce Jeleně Ivanovně Fomenko, že její syn Fomenko Grigorij Kuzmič v boji za socialistickou vlast, věren vojenské přísaze prokázal hrdinství, byl těžce raněn, zemřel 28. dubna 1945 a byl pochován na jihozápadním okraji města Brna (bohužel bez bližší lokalizace).

Oznámení, přinářející tragickou zprávu matce o smrti jejího syna, gardového nadporučíka Fomina. (archiv CAMO)

Své padlé z bitvy z Holasice pohřbil pluk v nedalekých Hrušovanech u Brna. Později byli přeneseni do Ořechova a místo původního hrobu dnes připomíná jen pamětní deska se jmény. (foto Eva Kadlecová)

Ořechov. Deska se jmény tankistů pluku přenesených z Hrušovan. Jména jsou přepsána z původní desky, ale nějak se přitom zapomnělo na Tokajeva Michaila Kazbekoviče! (archiv Holečková) Fotografie umístěná na kamenném podstavci před pamětní deskou dole byla přidána v pozdějších letech a nijak nesouvisí s padlými 78. gardového pluku těžkých tanků.

V rodinném archivu příbuzných jednoho z tankistů pluku, gardového staršiny Švedova M. S., se zachovalo několik fotografií a novinový výstřižek se vzpomínkou na boje u Brna od gardového kapitána Ivana Georgijeviče Krivenka, bývalého velitele 4. tankové rotы 78. gardového pluku těžkých tanků na boje u Brna:⁴⁶

Před tankisty stál bojový úkol: v součinnosti se střeleckou jednotkou dosáhnout okraje města. Útok se rozvíjel dobře. Po průlomu německé obrany spěchali tankisté k městu. Druhá tanková četa naší rotы zabezpečovala krytí levého křídla pluku a útočila podél magistrály na Brno. Útok byl úspěšný a vpředu už bylo vidět velké město. Tankisté se k němu přibližovali v součinnosti s pěchotou. Odpor Němců zesiloval, používali každý dům jako pevnost. Do města zůstávaly asi tři kilometry, když tu se náhle zleva u cesty ostře vyrýsovaly čtyři osamocené, symetricky rozložené domky, podobné pravoúhlým krabíčkám bez střech. Tank poručíka Kuzminova jedoucí zleva zahájil po domečcích-krabíčkách palbu. První výstřel rozsekal domek na třísky a já uviděl odkrytého Tygra a vedle něho ještě další tři, jak odhodily maskování a začaly ustupovat. Zmizet se jim ale nepodařilo, všechny Tygry⁴⁷ byly zničeny a jejich osádky vzaty do zajetí.

Večer po boji M. Švedov vyprávěl: „Hned jak se ty domky objevily na obzoru, řekl jsem si, copak je to za divné domečky-bedničky? Stodola nestodola, přibližovat se k nim asi nebude radno. I když v tu chvíli bylo na co střílet, nedalo mi to pokoj a požádal jsem velitele o dovolení vystřelit na ně jedním zápalným. Svolení jsem dostal, no a dál už všichni viděli, co to bylo za domečky.“

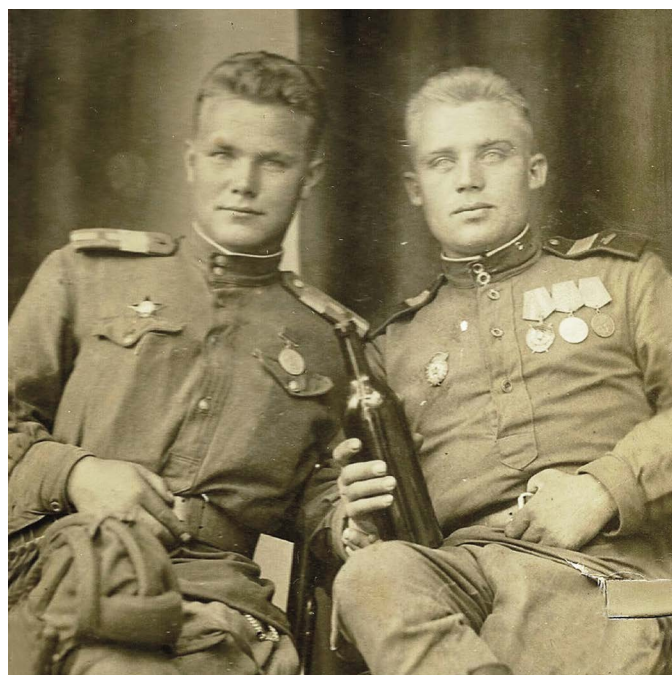
Nebýt bdělosti Švedova, mohli fašisté překazit útok našeho pluku a způsobit mu velké ztráty.

Je třeba upřesnit, že před bojem byli všichni tankisté upozorněni, že střílet na domy je dovoleno jen v krajním případě.

Tankisté se přibližovali k městu, slunce zapadalo za obzor, ale boj neutichal. Pěchota, podporovaná naší palbou, dosáhla okrajových domů.

Druhá tanková četa se zastavila. Jeden tank u cesty a tank velitele čety u samostatně stojícího domu. Přišel rozkaz opevnit se a organizovat obranu. Ale tato osádka neodpočívala. Poručík Kuzminov přikázal staršinovi Švedovovi obhlédnout dům a vybrat pro tank místo na noc.

Švedov potom vyprávěl: „Obešel jsem dům a chtěl jsem vejít dovnitř. Dveře byly zavřené a v domě ticho a tma. Vedle byly dveře, které zavřené nebyly a já se ocitl na dvorku, ze kterého vlevo vedly schody do sklepa a vpravo byly dveře do domu. Na mé zavolání: „Je tu někdo?“ se na mě ze sklepa vyřítil pes a začaly výstřely. Dávkou jsem psa složil a slyším sténání.

Květen 1945, Praha. Po skončení války vojáci často zašli do fotoateliéru a pořizovali si snímky na památku. Švedov M. S. (vlevo) a Popov A. P.⁴⁸

Tatáž dvojice v témže ateliéru.

⁴⁶ Krivenko, I.: V dubnu pětáctýřicátého. Článek v novinách Znamja, č. 8 (250), 30. 8. 1991. Zkráceno.

⁴⁷ Ponecháno hovorové označení německého tanku Tiger

⁴⁸ Popov Andrej Filippovič, gardový starší seržant, velitel děla tanku IS, nar. 1921, v r. 1940 povolán na vojnu. V prvním roce jeho služby vypukla válka, které se tím pádem zúčastnil od jejího samého začátku. Nositel mj. i Řádu Rudého praporu, jednoho z nejvyšších sovětských řádů.

Velím: „Hände hoch! Komm, Komm!“ Tu mi přispěchal na pomoc Kuzminov. Opatrně slezl do sklepa a vystřelil dávku. Bez odezvy. Ticho. Objevil se Čech s lucernou. Na schodech ležel pes a dole – dva Němci. Jeden z nich byl raněný a vedle nich kožené brašny. Patřily fašistovi vysoké hodnosti. Fašisty jsme prohledali, dokumenty a brašny vzali a hlásili na štáb pluku, co se stalo. Přijel

Švedov M. S. (vpravo) s jiným spolubojovníkem.

Švedov M. S. s jednou z Pražanek na některé z pražských ulic.

štábní důstojník a zdravotnické auto a Němce i dokumenty odvezli. Tank jsme postavili u domu, zamaskovali, určili ochranu a pak... se uskutečnilo vřelé bratrské setkání s Čechoslováky. Přijali nás velmi srdečně, nakrmili a uložili k spánku.

Ráno jsme se dozvěděli, jací důležití Fricové a ještě důležitější dokumenty nám padli do rukou. Velitel pluku podplukovník Gerasimov vyjádřil posádce poděkování a sdělil, že za hrdinství v boji 10. dubna (chybné datum, pozn. autorky) a zničení dvou tanků Tiger, krytu, třech PTO a několika kulometů a fašistů budou všichni členové osádky navrženi na udělení titulu Hrdina Sovětského svazu.⁴⁹

⁴⁹ V červnu byla gardovému podporučíkovi V. Kuzminovovi skutečně udělena Zlatá hvězda Hrdiny SSSR, M. Švedovovi byl udělen Řád Vlastenecké války II. stupně.

Tankisté 78. gardového pluku těžkých tanků, vyznamenání sovětskými řády za boje od 15. 4. 1945 do 9. 5. 1945

Za období bojů na jižní Moravě a o Brno bylo mnoho vojáků a důstojníků pluku vyznamenáno sovětskými řády a medailemi. V podolském vojenském archivu se nám zachovaly jednotlivé návrhy na ocenění. Při čtení některých z nich před námi ožívají obrazy jako z nejdobrodružnějšího válečného filmu a srdce se až zachvěje, když čteme například, že voják, který pod palbou obětavě zachránil tank i raněné spolubojovníky, o pár dní později padl. Jednomu z tankistů byla udělena dokonce i Zlatá hvězda Hrdiny Sovětského svazu.

Kuzminov Vasilij Pavlovič, gardový podporučík,⁵⁰ velitel čtyř tanků IS, nar. 1913.

⁵⁰ V návrhu na vyznamenání je uvedena hodnost gardový podporučík. Ve vzpomínkách Krivenka ponechána hodnost tak, jak je v původním textu.

Za období bojů od 14. do 25. dubna 1945 jen se svojí osádkou nepříteli zničil šest tanků, dva obrněné transportéry, dva šestihlavňové minomety, jednu minometnou baterii, šest dělostřeleckých baterií, čtyři kulometná hnízda, jedenáct automobilů s municí a jiným vojenským materiálem a do čtyř set vojáků a důstojníků protivníka. Dále zasáhl dva tanky a tři obrněné transportéry. Na přístupech k Brnu 26. 4. 1945 kladl protivník houževnatý odpor, soustředil na výhodných pozicích, zejména ve směru našich přeprav velké množství pěchoty, dělostřelectva, minometů a tanků ve snaze zadržet útok našich jednotek. Silnou dělostřeleckou palbou nedával naší pěchotě možnost postupovat. S úmyslem najít nepřátelská palebná ohniska a zabezpečit tak pěchotě rychlý postup, soudruh Kuzminov, riskujíc svůj život, vylezl z tanku a pod kulometnou a minometnou palbou protivníka se plížil ve směru, odkud

НА ГРАДОНОИ И С Т.

И. Фамилия, имя, отчество. - ИУЗЬМИНОВъ. ВАСИЛІЙ ПАВЛОВИЧЪ.

Звание: Гвардии Младший лейтенант. Золотистая, каштан. - Командир взвода танков № 73 Гвардейского Тяжелого Танкового Московского полка.

ПРЕСТАВАЮТСЯ к Провидительной, нагретой — ПРИСВОЕНИЯ ЗРАНИЯ
Г Е Р О Я СОДЕЯТЕЛЯ СОЗНА.

4. Год рождения - 1913. 5. Национальность - Украинская. 6. Чуждость. 7. Членство

77. Укажите в приведенной фразе, подлежащих боях петлях по защите

8. Имеет ли ранения и контузии? в Отечественной войне. Нет.

9. С какого времени в Красно-Армий - с мая 1941 года.

О. Нарты РЭК призван. - Катеновическим РЭК
зорошлого рорталского област.

Т. 1. - Издана в 1912 г. - Ранее не издавалась.

3. Постоянный домашний адрес представителяемого к награждению и адрес его семьи -

КРАТКОЕ, КОНКРЕТНОЕ И ЗИСОКШМЕ ИЧНОГО БОЯРОГО ПОДМГА ИЛИ ЗАСЛУГ.

Тер. КУЗЬМИНОА предании сын Соколов, Иосиф. Родили, Являясь командиром
завода танков ИС, в боях с немецко-фашистскими захватчиками за освобождение
промышленного центра, города Брно, союзной нам Чехословадии, проявил
образца мужества, отваги и героизма. Благодаря умелому, разностороннему
делу своим танковым взводом и личное храбрости коммуниста т. КУЗЬМИНОА
идея развития успеха наших частей в освобождении от врага города Брно.
За период боев с 14 по 25 августа 1945 г. только лично экипажем тов
КУЗЬМИНОА уничтожено: 6 танков, 2 бронетранспортера, 2 шестиствольных
миномета, 1 минометную батарею, 6 артиллерий, 4 пулеметных точки, 11 автома-
шин с боеприпасами и другим военным грузом и по 400 солдат и офицеров
противника подобно 2 танка и 3 бронетранспортера.

На подступах к городу Брно 26.4.45г. противник оказывал упорное сопротивление, сосредоточив на вышних рубежах, особенно в танковом направлении, большое количество пехоты, артиллерии, минометов и танков, стремился задержать наступление наших частей. Противник сбил артиллерийский огневой расчет не давал возможности продолжать атаку пехоты. В целях выведения из строя возникших огневых точек противника и обеспечить быстрое продвижение вперед нашей пехоты, т. Кузьмин, переоборудовав боей танк, вышел из танка и под пулеметно-минометным огнем противника пополнил в направлении атаку отряд противника. (так в это время действовал на замедленной скорости вперед боевой порядок пехоты).

Подобравшись на близкое расстояние, т. КУЗЬМИНОВ обнаружил 6 немецких танков, 3 зенитарем, минометов, 6 пулеметов, 6 минометов.

Зернувшись в танк, он увидел материю на поле боя, метки огнем уничтожили в первых выстрелах 3 танка и накрыл цель шести орудиями. Остатки вместе с расчетом взлетели на воздух. Остатки три танка противника и артиллерия открыли сильный огонь по танку КУЗЬМИНОВА. КУЗЬМИНОВ метки выстрелил на близком расстоянии, поставил мину на вылету, уничтожил еще 1 танк и 4 орудия, популярная отчаянная эскадра п. КУЗЬМИНОВА, нехотел в кругом ура, за родину помылись в ванной вчераш, в город.

66

28.4.45г. в районе села Редкополь, поездам с военными, оставшимися на переправе, пор. КУЗЫНОВ обстрелил из автомата, пока не пошел дождь. Он разгладил хитростью врага. Разгладил и выстрел, за ним прощел багряная пуля. ТУР и ПАВЛОВА остались в безопасности. Тур и Павлова остались в безопасности. Тур и Павлова остались в безопасности.

[illegible]

ПРОТЯЖЕННЫЕ И ОДНУ ПЯТНАНАДЦАТЬ БАЛЛОВ. КУЗЬМИНОВА СООБЩИЛ ГЕРОИЧЕСКИМ ДО СЛУЖБЫ ОКАЗАЛ ТЯЖЕЛЫЙ ВЗРОСЛОМУ ТОВАРИЩУ. БОЛШУЮ АПОСТИЛЕНТОРО ГОРОДА. ПЕРВО.

...и в помощь в освобождении большого количества
...и в помощь в освобождении большого количества
...и в помощь в освобождении большого количества

Препител
СОКЗА

КОМАНДІР 78 Гвардейского Тяжелого
Тягачаго Понского полка.

Генерал-полковник

ГЕРАСИМОВ

1957

Достоинство *Звание* *Город Советского Союза.*

Ураи Советского Союза.

О МАНДРИ-УЧЕНИКАХ И О МАНДРИ-УЧЕНИКАХ

С. КАТКОВ /

May 1945 Total

КОНСТАНТИНЪ ПЕТРОВИЧЪ БЛАЖЕННИКОВЪ
ПРИСТАВЪ КЪ СЕБѢ

КОМАНДУЮЩИЙ ВТ и МВ 2 УФ
ГЕНЕРАЛ - ПОЛКОВНИК ТАНКОВЫХ ВОЙСК
/ДУРАЙН/

30 мая 1945 года.

ПОСТОЯН

КОМАНДУЮЩИЙ ВОЙСКАМИ 2 УФ
Маршал Советского Союза
ЧЛЕН ВОЕННОГО СОВЕТА 2 УФ
генерал-лейтенант
/ТРЕЩЕНКОВ/

1945 год.

да. Присвоено звание Героя Советского Союза с вручением Ордена Ленина и Звезды.

и медали "Золотая Звезда"
Указ от 15.5.46 г.

protivník střel (tank se zatím pohyboval nízkou rychlostí před útvary pěchoty). Když se Kuzminov přiblížil na krátkou vzdálenost, objevil šest německých tanků, tři dělostřelecké baterie a baterii šestihlavňových minometů. Po návratu zpět do tanku zručným manévrováním na bitevním poli a přesnou palbou zničil prvními výstřely tři tanky a zasáhl šestihlavňový minomet, který vyletěl do vzduchu i s obsluhou. Zbýlé tři tanky a dělostřelectvo zahájily po Kuzminově tanku silnou palbu. Kuzminov ukryl tank za terénní nerovnost a přesným výstřelem z krátké vzdálenosti zničil ještě jeden tank a čtyři děla. Pěchota, povzbuzená činy odvážné osádky s. Kuzminova, vrhla se s křikem „Urát!“, „Za Stalina!“, „Za vlast!“ vpřed, do města Brna.

28. 4. 1945 v prostoru Řečkovic postavil s. Kuzminov svůj tank na křižovatce dvou větších cest. Zde objevil dva pohybující se domky. Odhalil protivníkovu lest, rozlehl se výstřel, po něm druhý. Oba nepřátelské tanky typu Tiger se na místě zastavily, jeden z nich vzplanul.

Po nějaké době protivník aktivizoval svoji činnost na levém křídle s úmyslem odvrátit naši pozornost od pravého křídla, aby mohl udeřit právě zde a vyčlenil proto prapor pěchoty. S. Kuzminov ale odhalil tuto léčku a zůstal na křižovatce. Nechal pěchotu přiblížit se a rozstřílel ji z malé vzdálenosti. Třinácti granáty a palbou kulometů osádka zlikvidovala jednu minometnou baterii a asi dvě stě nepřátelských vojáků a důstojníků.

Tanková četa s. Kuzminova svými statečnými činy prokázala velkou pomoc v osvobození velkého průmyslového města Brna.

Gerasimov Nikolaj Jakovlevič, gardový podplukovník, velitel 78. gardového pluku těžkých tanků, nar. 1904.

Ve funkci velitele pluku se v průběhu bojové činnosti v operacích o ovládnutí Brna a v Pražské operaci v době od 15. 4. do 9. 5. 1945 projevil jako rozhodný, iniciativní velitel, ovládající organizaci a velení soudobého boje. Palbou a manévrováním svého pluku zajistil tankovým a mechanizovaným jednotkám splnění bojového úkolu. Sám se osobně nacházel v bojových pozicích a bezprostředně velel svým útvarům.

Díky jeho zkušenému velení způsobil pluk nepříteli velké škody: bylo zničeno devatenáct různých tanků, dvanáct obrněných transportérů, šedesát dva děl různé ráže, osm šestihlavňových minometů, čtyřicet osm kulometů, šedesát palebných ohnisek, osmdesát pět nákladních aut s různým nákladem, jeden letoun Me-109, tři muniční sklady a na jeden tisíc čtyři sta deset vojáků a důstojníků. Ukořistěny byly tři obrněné transportéry a do zajetí padlo osmdesát čtyři vojáků a důstojníků protivníka.

Na tomto místě se sluší uvést zřejmě prvního vojáka pluku, který byl raněn už při zajišťování přepravy přes řeku Moravu, za což i obdržel vyznamenání:

Bělov Leonid Ivanovič, voják, samopalník 78. gardového pluku těžkých tanků, nar. 1926.

Těžce raněn na řece Moravě, utrpěl komplikovaný průstřel hrudi. Při překonávání řeky Moravy dostal rozkaz přepravit se se skupinou samopalníků na protější břeh, obsadit předmostí a udržovat ho do příchodu hlavních sil. Byl raněn do hrudi, ale nehledě na časté útoky protivníka a těžké zranění nepřestával zajišťovat přepravu své jednotky.⁵¹

Těřešenko Ivan Borisovič, gardový podporučík, velitel tanku IS, nar. 1911.

V bojích v prostoru Brno u obce Rajhrad 18. 4. 1945 přesnou palbou zlikvidoval dva tanky a do třiceti vojáků a důstojníků nepřítel. V boji o Troubsko spolu s osádkou zničil baterii protitankových děl, zapálil muniční sklad a umožnil pěchotě obsazení této obce. V boji o Řečkovice 29. 4. 1945 při odrážení nepřátelského protiútoku zlikvidoval obrněný transportér a do dvaceti nepřátelských vojáků a důstojníků.

Želtjak Ilja Vladimirovič, gardový podporučík-technik, řidič-mechanik starší tanku IS, nar. 1925.

V boji o Rajhrad 18. 4. 1945 pod silnou nepřátelskou palbou vtrhl na plný plyn do obce a palbou děla a kulometů a pásy ničil živou sílu a techniku protivníka. V rámci osádky byla zničena tři děla, dva obrněné transportéry, tři kulomety a asi padesát nepřátelských vojáků. V průběhu boje byl tank zasažen a celá osádka s výjimkou podporučíka Želtjaka zahynula. S hořícím tankem dál pokračoval pásy ničit nepřátelské zákopy a opustil ho raněný a popálený teprve až hrozilo nebezpečí výbuchu munice.

Dorogin Leonid Ivanovič, gardový starší seržant, nabíječ tanku IS, nar. 1924.

V boji o Morkůvky 16. 4. 1945 s celou osádkou zlikvidoval jedno dělo, jedno samohybné dělo a do padesáti nepřátel a byly zasaženy čtyři obrněné transportéry. 18. 4. 1945 u Rajhradu a Holasic zlikvidovali jedno samohybné dělo a do padesáti nepřátel. Při odchodu z Holasic se jejich tank dostal do palby Panthera a ve střeleckém souboji byl Panther zničen. Ten den Dorogin padl.

Alješkin (Aljoškin) Alexandr Andrejevič, gardový staršina, velitel děla tanku IS, nar. 1925.

V boji 18. 4. 1945 u Rajhradu v rámci osádky zničil protivníkovi jeden tank a kulometné hnízdo. U Mělčan 22. 4. 1945 zlikvidovali jeden tank, jedno samohybné dělo a do padesáti nepřátelských vojáků. 10. 5. 1945 při pronásledování ustupujícího protivníka narazili na německou léčku tvořenou dvěma tanky Panther, čtyřmi obrněnými transportéry a asi praporem pěchoty

⁵¹ Odvezen byl na Slovensko do chirurgické mobilní polní nemocnice č. 5267.

na autech. Skrytě se k protivníkovi přiblížili a palbou děla a kulometů zlikvidovali jeden tank, tři obrněné transportéry a dva automobily s nepřátelskou pěchotou. Rychlé zničení německé léčky napomohlo postupu našich autokolon.

Olisov Konstantin Nikolajevič, gardový podporučík – technik, řidič-mechanik tanku IS, nar. 1916.

10. 5. 1945 při pronásledování ustupujícího nepřítele narazil tank řízený podporučíkem Olisovem na nepřátelskou léčku tvořenou dvěma tanky Panther, čtyřmi obrněnými transportéry a asi praporem pěchoty. Podporučík Olisov se s tankem přiblížil zkušeným manévrem k protivníkovi a napomohl tak osádce zlikvidovat jeden tank, tři obrněné transportéry a dva nákladáky s pěchotou, čímž napomohl rychlému postupu našich autokolon.

Burykin Ivan Nikitovič, gardový staršina, velitel tankového děla IS, nar. 1925.

V boji o Rajhrad 18. 4. 1945 v rámci osádky zničil dva střední tanky a asi třicet nepřátelských vojáků, v boji o Troubsko zničili protitankovou baterii a muniční sklad, což umožnilo postup našim tankům a pěchotě. V boji u Řečkovic 24. 4. 1945 zlikvidovali obrněný transportér a asi třicet nepřátelských vojáků, v boji u Rozdrojovic 30. 4. 1945 zničili nepřátelský tank.

Gerasimov Vasilij Stěfanovič, gardový podporučík, velitel čtyř tanků IS, nar. 1919.

V boji o Morkůvky 16. 4. 1945 zničil mj. samohybné dělo, 18. 4. 1945 v boji o Rajhrad a Holasice zničil opět samohybné dělo. Při odchodu z Holasice zničil v souboji tank Panther.

Berezjuk Feodosij Fjodorovič, gardový nadporučík, velitel čtyř tanků IS, nar. 1908.

V bojích v prostoru Čejč 15. 4. 1945 byl pod jeho velením odražen útok třech tanků Panther z pravého křídla, tanky byly nuceny ustoupit a tím byl zabezpečen postup vpřed a ovládnutí Morkůvek. U Morkůvek pak palbou děla spolu s osádkou zničil dva obrněné transportéry. 16. 4. 1945 podporoval rotu středních tanků a se svojí četou zničil dvě minometné baterie a do dvaceti pěti nepřátelských vojáků. Toho dne byl v boji raněn, ale zůstal v tanku, dokud nepřišla náhrada.

Safargalin Gabilan Farafovič, gardový podporučík, velitel tanku IS, nar. 1914.

15. 4. 1945 v boji v prostoru Čejč zlikvidoval nepřátelskou dělostřeleckou baterii a obrněný transportér. Odrazil útok dvou tanků, které přinutil ustoupit a tím napomohl dalšímu postupu našich jednotek. V boji v prostoru Morkůvky 16. 4. 1945 zlikvidoval do padesáti vojáků a důstojníků nepřítele a ukořistil čtyři obrněné transportéry. 18. 4. 1945 v prostoru Holasice, Rajhrad zlikvidoval jeden tank, do třiceti vojáků a důstojníků nepřítele, umlčel jedno 75 mm dělo. V boji byl tank za-

sažen, ale závadu rychle opravil a vyvedl tank z palby. U Rozdrojovic při odrážení nepřátelského protiútku zničil obrněný transportér a dělostřeleckou baterii.

Pijenko Fjodor Prokofjevič, gardový podporučík, velitel tanku IS, nar. 1915.

V boji u Mělčan palbou děla zlikvidoval obrněný transportér, dělo, minomet a do třiceti vojáků a důstojníků protivníka. V boji v prostoru Troubsko palbou tanku rozehnal protivníkovu pěchotu, zničil dělo a do dvaceti nepřátelských vojáků a tím umožnil postup naší pěchotě. V tomto boji byl raněn, ale neopustil své místo, dokud ho nepřišli vystřídat.

Sědov Alexej Mikitovič, gardový starší seržant, nabíječ tanku IS, nar. 1926.

V době od 15. do 21. 4. 1945 v sestavě osádky zničil čtyři minometry, šest kulometných hnízd, tři děla a do 90 nepřátelských vojáků. V boji o Čeladice (Starou Poštu) padl smrtí chrabrých.

Safronov Konstantin Ivanovič, gardový staršina, velitel tankového děla IS, nar. 1916.

V bojích od 14. do 30. 4. 1945 palbou děla zničil šest tanků, dva obrněné transportéry, dvě baterie deseti-hlavňových minometů, šest dělostřeleckých baterií, sedm kulometů, dvě nákladní auta s nákladem munice a jiného vojenského materiálu, zasáhl dva tanky a tři obrněné transportéry a zlikvidoval do devadesáti nepřátelských vojáků. V prostoru Řečkovic 28. 4. 1945 zlikvidoval při odrážení nepřátelského protiútku dva tanky a do dvou set nepřátelských vojáků.

Grafov Vasilij Ivanovič, gardový podporučík, nabíječ tanku IS, nar. 1925.

U Mělčan 20. 4. 1945 spolu s osádkou tanku zničil dva kulometry a zasáhl obrněný transportér, v boji u Popůvek 22. dubna při nepřátelském útoku na tank zničil s osádkou pozorovatelnu a asi deset vojáků protivníka.

Olejnik Grigorij Fadějevič, gardový staršina, velitel děla tanku IS, nar. 1923.

V boji o Rajhrad 18. 4. 1945 společně se svojí osádkou zničil tři obrněné transportéry a díky tomu pěchota obec. V boji byl raněn řidič-mechanik a řízení tanku se ujal velitel stroje. S. Olejnik samostatně vyhledával cíle, vedl střelbu a zlikvidoval nepřátelskou dělostřeleckou baterii a zasáhl dva tanky. Druhým nepřátelským granátem byl poškozen pás a osádka se svými silami snažila poškození opravit. Protivník však na ni začal střílet z protějšího domu. S. Olejnik vyskočil z tanku, rychle tento dům zaházel granáty, Němce zneškodnil a umožnil tak osádce opravu dokončit. Přitom byl raněn.

Timošenko Nikolaj Afanasjevič, gardový staršina, velitel děla tanku IS, nar. 1926.

V bojích u Popůvek 20. 4. 1945 zlikvidoval spolu se svou osádkou jedno dělo a dva protivníkovy kulometry.

V bojích v prostoru Kamenného Mlýna 26. 4. 1945 zlikvidoval dvě děla s obsluhami a tím umožnil pěchotě obsadit přepravu. U Rozdrojovic dvěma přesnými výstřely zapálil nepřátelský tank.

Šolochov Vasilij Fjodorovič, gardový podporučík-technik, řidič-mechanik starší tanku IS, nar. 1924.

V boji o Morkůvky 16. 4. 1945 se svojí osádkou zlikvidoval asi padesát nepřátelských vojáků a ukořistil čtyři obrněné transportéry. 18. 4. 1945 v bojích v prostoru Holasice a Rajhrad bylo osádkou zničeno jedno dělo a asi dvacet nepřátelských vojáků. V prostoru Rajhradu, když byl jeho tank napaden střelbou nepřátelského tanku, zkušeným řízením napomáhal osádce vést palbu a s jeho pomocí tak byl nepřátelský tank zničen. Druhým nepřátelským tankem byl ale stroj zasažen. Na bitevním poli pod palbou Šolochov rychle tank zprovoznil a vyvedl ho z boje k další opravě.

Čebykin Vasilij Michajlovič, gardový podporučík-technik, řidič-mechanik tanku IS, nar. 1925.

V bojích o Měčany 18. 4. 1945 řídil tank a z kulometu zlikvidoval do padesáti nepřátel. V boji tamtéž následující den 19. 4. 1945 rychle nahradil zabitého řidiče jiného tanku, který začal hořet, vyvedl ho z boje, uhasil požár a stroj tak zachránil. V boji 20. 4. 1945 u Popůvek bylo granátem poškozeno napínací kolo. Čebykin vyskočil z tanku, pod palbou závadu opravil a znovu vedl tank do boje. V boji 26. 4. 1945 byl těžce raněn, ale neopustil řízení, dokud nevyvedl stroj na bezpečné místo.

Šapovalov Vasilij Kononovič, gardový podporučík, velitel čtyř tanků IS, nar. 1924.

V boji u Lískovce 24. 4. 1945 zničil dělo, šestihlavňový minomet a do dvaceti nepřátelských vojáků. V prostoru Řečkovic 24. 4. 1945 zničil jeden tank, tři děla a tři kulometry s obsluhami. Odrazil protiútok sedmi obrněných transportérů podporovaných dvěma rotami samopalníků. V Rozdrojovicích 29. 4. 1945 udeřil na křídle protivníka a zničil jeden tank a do padesáti nepřátelských vojáků a důstojníků.

Averjanov Ivan Ivanovič, gardový poručík, velitel čtyř tanků IS, nar. 1916.

V bojích o obce Morkůvky a Syrovice zkušeně velel a v sestavě osádky zlikvidoval čtyři minomety, šest kulometných hnízd, tři děla a do stovky vojáků a důstojníků nepřítele.

Vilinskij Boris Isakovič, gardový podporučík, velitel těžkého tanku IS, nar. 1926

18. 4. 1945 v boji u Rajhradu zkušeně velel a v sestavě osádky zlikvidoval dvě děla, tři kulometry a do stovky vojáků a důstojníků.

Novikov Jevgenij Grigorjevič, gardový podporučík-technik, řidič-mechanik starší tanku IS, nar. 1920.

V boji vedl svůj tank zkušeně a zručným manévrováním napomáhal osádce v její práci. 15. 4. 1945 v boji u Čejče byla osádkou zničena dělostřelecká baterie a obrněný transportér. Odražen byl útok dvou tanků Panther. 16. 4. 1945 u Morkůvek osádka zlikvidovala do padesáti vojáků a důstojníků protivníka a ukořistila čtyři obrněné transportéry. 18. 4. 1945 v prostoru Holasice a Rajhrad v sestavě osádky zničil tank a do třiceti vojáků protivníka. Zlikvidována byla palba jednoho děla. Při odrážení nepřátelských protiútoků u Rozdrojovic byla zlikvidována dělostřelecká baterie a obrněný transportér.

Šašin Petr Vasiljevič, gardový podporučík-technik, řidič-mechanik tanku IS, nar. 1925.

V bojích o Rajhrad 18. 4. 1945 v bitvě zručně manévroval svým strojem a napomohl osádce ve zničení dvou nepřátelských tanků a do třiceti jeho vojáků. V boji o Troubsko 27. 4. 1945 byla při průzkumu nepřátelských pozic osádkou zničena jedna baterie protitankových děl a dělostřelecký sklad. V boji o Řečkovice 29. 4. 1945 při odrážení nepřátelského protiútku osádka zničila obrněný transportér a do dvaceti vojáků a důstojníků nepřítele.

Petrov Sergej Ivanovič, gardový poručík, řidič-mechanik tanku IS, nar. 1909.

V bojích u Morkůvek a Syrovic napomáhal zručným ovládáním svého stroje v ničení bojové techniky a živé síly nepřítele. V sestavě osádky zlikvidoval čtyři minomety, tři děla a do sta nepřátelských vojáků a důstojníků.

Olad'ko Jevgenij Andrejevič, gardový starší seržant, nabíječ tanku IS, nar. 1925.

18. 4. 1945 v bojích u Rajhradu spolu s osádkou zničil dvě děla, tři kulometry a do čtyřiceti nepřátelských vojáků.

Juškin Nikolaj Pavlovič, gardový mladší seržant, nabíječ tanku IS, nar. 1911.

V boji u Čejče 15. 4. 1945 s osádkou zničil dělostřeleckou baterii, kulometné hnízdo, pozorovatelnu a do padesáti nepřátelských vojáků. V boji dostal tank tři přímé zásahy nepřátelskými granáty, osádka tank opustila, ale s. Juškin nehledě na nebezpečí zůstal v tanku a začal pálit po nepříteli. Když už tanku hrozilo bezprostřední nebezpečí, sedl za řídicí páky řidič-mechanika a vyvedl tank z bitevního pole do bezpečí. Padl v boji o Holasice.

Švedov Michail Sergejevič, gardový staršina, velitel děla tanku IS, nar. 1924.

V bojích uměl sladit pohyb tanku s výstřelem děla a ničil bojovou techniku a živou sílu nepřítele. V bojích o Syrovice spolu s osádkou palbou děla a kulometů zlikvidoval tři minomety, čtyři kulometry, dělostřelecký sklad a do osmdesáti vojáků a důstojníků nepřítele.

Dudnikov Ivan Pavlovič, gardový staršina, nabíječ tanku IS, nar. 1918.

V bojích o Syrovice s osádkou zničil tři minomety, čtyři kulomety, dělostřelecký sklad a do osmdesáti vojáků a důstojníků protivníka.

Popov Vasilij Ivanovič, gardový staršina, velitel děla tanku IS, nar. 1914.

Za boje u Morkůvek a Syrovic zlikvidoval s osádkou čtyři minomety, tři děla a do stovky nepřátelských vojáků a důstojníků.

Balašov Michail Alexandrovič, gardový staršina, velitel děla tanku IS, nar. 1925.

V boji u Rajhradu 18. 4. 1945 v sestavě osádky zlikvidoval dvě děla, tři kulomety a do čtyřiceti nepřátelských vojáků a důstojníků.

Grafov Vasilij Ivanovič, gardový mladší seržant, nabíječ tanku IS, nar. 1925.

20. 4. 1945 v boji u Mělčan v sestavě osádky tanku zlikvidoval dva nepřátelské kulomety a zasáhl obrněný transportér. V boji u Popůvek 22. 4. 1945 spolu s osádkou zneškodnil deset nepřátelských vojáků a palbou děla zničil pozorovatelnu protivníka.

25. 4. 1945 u Lískovce společně s osádkou zlikvidoval minomet, dělo s obsluhou a do dvaceti nepřátelských vojáků a důstojníků.

Kurguzov Michail Ivanovič, gardový podporučík, velitel tankové čety, nar. 1915.

U Mělčan měl za úkol nepustit protivníka do obce. Palbou tankového děla a kulometu zničil obrněný transportér a do 20 příslušníků nepřátelské pěchoty. V boji o Troubsko a Lískovec zničil dva minomety a do 15 nepřátel. V pozici u Kývalky byl obklíčen nepřátelskými samopalníky pokoušejícími se tank zapálit. Palbou děla a kulometů protivníka zahnal a způsobil mu ztráty.

Bortnikov Alexandr Ivanovič, gardový staršina, velitel tankového děla, nar. 1924.

V obraně u Mělčan zlikvidoval těžký kulomet a obrněný transportér. V bojích v prostoru Bosonohy, Lískovec zlikvidoval minomet bránící postupu naší pěchotě. V pozici u Kývalky palbou děla odrážel nepřátelské protiútoky a zničil jedno dělo. V té době zlikvidoval i nepřátelskou pozorovatelnu, ze které byla korigována palba po našem jezdecktvu u Žebětína.

Matvějev Ivan Matvějevič, gardový mladší seržant, nabíječ tanku IS, nar. 1918.

V noci z 25. na 26. 4. 1945 se tank nacházel v léčce u Kývalky. Při odrážení nepřátelského protiútku rychle nabíjel dělo a kulomet a nepřátelské vojáky, kteří se ocitli blízko tanku s úmyslem ho zničit, odrážel palbou samopalu. V nočním boji tak zlikvidoval šest nepřátel. 26. 4. 1945 zpozoroval nepřátelského odstřelovače, bránícího v postupu našemu jezdecktvu. Připlížil se k němu a zlikvidoval ho.

Malafějev Andrej Danilovič, gardový nadporučík, velitel tanku IS, nar. 1909.

U Velkých Němčic jeho tank podporoval útok středních tanků. Přesnými výstřely zlikvidoval dva obrněné transportéry a osm ostatních donutil k ústupu.

27. 4. 1945 dostal úkol ovládnout silnici Brno-Praha. V té době byly zjištěny protivníkovy tanky nacházející se v léčce. Nadporučík Malafějev zahájil palbu, jeden tank zničil a ostatní donutil ustoupit, což umožnilo středním tankům a pěchotě postupovat vpřed. Palbou svého tanku dál kryl postup středních tanků a pokračoval v palebném boji s protivníkem. V průběhu tohoto boje byl raněn, ale neopustil tank a vyvedl ho z palby zcela nepoškozený.

Sučkov Stěpan Ignatijevič, gardový podporučík-technik, řidič-mechanik starší tanku IS, nar. 1920.

15. 4. 1945 v prostoru Němčice se protivník snažil na pravém křídle prorazit deseti obrněnými transportéry. Osádka rychle vyvedla tank a z krátkých zastávek zahájila palbu. Dva obrněné transportéry zničila a ostatní byly nuceny ustoupit. 27. 4. 1945 obsadil jeho tank silnici Brno-Praha. Byla odhalena protivníková léčka a Sučkovův tank zasáhl jeden tank protivníků, ostatní tak byly nuceny zastavit palbu a ustoupit, což umožnilo našim jednotkám postup vpřed.

Směrtin Vasilij Gavrilovič, gardový podporučík-technik, řidič-mechanik tanku IS, nar. 1920.

V době bojů u Brna od 14. do 30. 4. 1945 bylo osádkou zlikvidováno devět tanků, pět obrněných transportérů, dva desetihlavňové minomety, jedna minometná baterie, šest dělostřeleckých baterií, jedenáct nákladních aut s municí a dalším vojenským materiálem a do tří set nepřátelských vojáků a důstojníků. Mimo to byly zasaženy dva tanky a tři obrněné transportéry. Za dobu bojů jeho tank ani jednou nezůstal stát kvůli technickým problémům.

Žilkin Andrej Jakovlevič, gardový mladší seržant, nabíječ tanku IS, nar. 1925.

V době bojů u Brna od 14. do 30. 4. 1945 se projevil jako smělý a odvážný voják. V sestavě osádky během bojů zničil devět tanků, pět obrněných transportérů, dva desetihlavňové minomety, jednu minometnou baterii, šest dělostřeleckých baterií, jedenáct nákladních aut s municí a dalším vojenským materiálem a asi tři sta nepřátelských vojáků a důstojníků. Kromě toho byly osádkou zasaženy dva tanky a tři obrněné transportéry.

Běleckij Robert Alexandrovič, gardový staršina, velitel děla tanku IS, nar. 1921.

V bojích o Morkůvky a Čejč palbou svého děla a spolu s osádkou zničil jeden tank, dvě děla, pozorovatelnu a do devadesáti vojáků a důstojníků nepřítel. U Holasice spolu s osádkou zničil dva minomety a tři kulometná hnízda.

Togirov Mišady Šachmaradovič, řidič-mechanik starší tanku IS, nar. 1921.

18. 4. 1945 v boji u Rajhradu pásy a palbou tanku společně s osádkou zničil dvě děla, tři kulomety a do čtyřiceti nepřátelských vojáků a důstojníků.

Taran Petr Iljič, řidič-mechanik starší tanku IS, nar. 1924.

V boji o Syrovice spolu s osádkou zničil palbou děla, kulomety a pásy tanků tři minomety, čtyři děla, jeden dělostřelecký sklad a do osmdesáti nepřátelských vojáků a důstojníků.

Babčichin Severjan Zasimovič (Zosimovič), gardový mladší technik-poručík, řidič-mechanik tanku IS, nar. 1925.

16. 4. 1945 v boji o Morkůvky s. Babčichin zkušeným manévrováním na bitevním poli napomáhal zničení bojové techniky a živé síly nepřítele. V sestavě osádky bylo zničeno jedno protitankové dělo a do padesáti vojáků a důstojníků nepřítele. Při pronásledování stahujícího se nepřítele bylo zničeno jedno samohybné dělo a ukořistěny čtyři provozuschopné obrněné transportéry.

18. 4. 1945 v boji o Rajhrad a Holasice bylo zničeno jedno samohybné dělo a do padesáti vojáků a důstojníků nepřítele a středním tankům a pěchotě zabezpečen postup vpřed. Při odchodu z Holasic zničila osádka tank typu Panther. V boji 26. 4. 1945 byl tank, který řídil s. Babčichin, zapálen dělostřeleckým granátem a s. Babčichin byl těžce raněn vynesena z tanku a dopraven do lazaretu.

Bezljudnyj Ivan Jevdokimovič, gardový nadporučík, pomocník velitele roty technického zabezpečení, nar. 1916.

V bojích u Morkůvek pod minometnou palbou odtáhl poškozený tank. 18. 4. 1945 u Holasic byl zasažen tank. S. Bezljudnyj se pod dělostřeleckou a minometnou palbou přiblížil k tanku, zneškodnil při tom dva nepřátelské samopalníky, vlezl do tanku a vyvedl ho z bitevního pole. U Rozdrojovic pod palbou odtáhl dva poškozené stroje a odrážejí protivníkovy samopalníky, kteří se přiblížili k našim tankům, osobně zneškodnil dva důstojníky a čtyři vojáky. Při nepřátelském bombardování utrpěl otřes, ale svoji práci nepřerušil, dokud nebyl velením odeslán do týlu.

Vilinskij Boris Isakovič, gardový podporučík, velitel těžkého tanku IS, nar. 1926.

V boji u Rajhradu 18. 4. 1945 zkušeně velel tanku v boji a spolu s osádkou zničil dvě děla, tři kulomety a do stovky nepřátelských vojáků a důstojníků.

Buldygerov Stěpan Andrejevič, gardový seržant, velitel družstva roty technického zabezpečení, nar. 1923.

Po dobu bojů na přístupech k Brnu a u Brna v době od 15. do 30. 4. 1945 vždy včas zabezpečoval strojům

municí a pohonné hmoty. Zodpovědně plnil úkoly velení a nejednou v těžkých bojových podmínkách pod dělostřelecko-minometnou palbou doplňoval tankům palivo a municí. Díky čestné a nezištné práci soudruha Buldygerova byly bojové stroje vždy zabezpečeny vším potřebným pro vedení bojové činnosti.

Čepyžov Vasilij Kuzmič, gardový poručík, radio-technik roty radiotechnického zabezpečení, nar. 1924.

V průběhu bojů se nacházel celou dobu v bojových pozicích pluku a zabezpečoval nepřetržité rádiové spojení tanků s velením pluku a také se štáby nadřízených jednotek. V bojích o Popůvky 20. 4. 1945 přestala pracovat radiostanice tanku, který se nacházel sto metrů od protivníka. Čepyžov se lesem připlížil, spolu s radistou závadu opravili a navázali spojení.

Děněsenko (Děnisenko) Michail Petrovič, gardový staršina, velitel tankového děla, nar. 1922.

V boji o Morkůvky 16. 4. 1945 zničil palbou svého děla nepříteli jedno dělo, samohybné dělo a padesát vojáků a důstojníků. V bojích u Rajhradu a Holasic zničil jedno samohybné dělo a rovněž asi padesát vojáků a důstojníků. Při odchodu z Holasic byl tank přivítán palbou Panthera. Děněsenko ho zničil prvním výstřelem. V boji 26. 4. 1945 byl Děněsenkův tank zasažen a začal hořet. S. Děněsenko zůstal v tanku do poslední chvíle a nepřestával pálit po protivníkovi. Tank opustil až těžce raněn (popálen).

Golub Timofěj Grigorjevič, gardový poručík, velitel tankové čety, nar. 1918.

V boji o Rajhrad 18. 4. 1945 v sestavě osádky palbou děla zničil tři obrněné transportéry a dvě protitanková děla. V boji byl raněn řidič-mechanik, soudruh Golub tedy sedl za řídící páky a vyvedl poškozený tank z boje. V boji u Brna 24. 4. 1945 s. Golub zničil dva střední tanky a zabezpečil tak postup pěchoty k přepravě.

Gurejev Nikolaj Fotievič, gardový seržant, motocyklista správní roty, nar. 1904.

Během bojů u Brna od 14. do 30. 4. 1945 zabezpečoval spojení velení s bojovými stroji, vždy včas tankům doručoval všechny příkazy a nařízení a zpět jejich hlášení velení pluku.

27. 4. 1945 na severním okraji Brna byl poslán doručit zásilku bojovým strojům. Cesta byla pod palbou německých samopalníků. Na plný plyn, nehledě na nebezpečí a možné poškození motocyklu protivníkovou střelbou doručil zásilku včas. Na zpáteční cestě, když se večer vracel, vyčistil si cestu palbou samopalu, zneškodnil tři nepřátelské samopalníky a ostatní obrátil na útěk.

Jachin Izmail Chalilovič, gardový mladší technik – poručík, řidič-mechanik tanku IS, nar. 1916.

V bojích o Rajhrad 18. 4. 1945 mistrovsky vedl svůj tank vpřed, první vtrhl do města a zadržoval palebný tlak

nepřítele do příchodu pěchoty. V boji v sestavě osádky byla zničena čtyři děla, kulometné hnízdo, pozorovatelna a do šedesáti nepřátelských vojáků a důstojníků. Nepřátelským granátem by tank zapálen. Nehledě na popáleniny pokračoval s. Jachin ničit nepřítele hořícím tankem a opustil ho až na příkaz velitele útvaru. S těžkými popáleninami byl dopraven do nemocnice.

Nardin Ivan Jegorovič, gardový staršina, mechanik-regulovčik roty technického zabezpečení, nar. 1925.

18. 4. 1945 během bojů o Rajhrad vyměnil pod intenzivní palbou, 200 m od protivníka, u tanku vodící kolo a opravil pás a tank opět vrátil do boje. V bojích u Popůvek 22. 4. 1945 se nacházel s tankem v obci obsazené nepřítelem. Pod minometnou palbou, nehledě na utrpený otřes, během jedné hodiny opravil poškozený tank.

Prokudin Vasilij Antonovič, gardový mladší technik – poručík, řidič-mechanik tanku IS, nar. 1920.

V bojích u Brna od 15. do 30. 4. 1945 zkušeně řídil svůj tank a napomáhal tak práci osádky. V boji u Lískovce v sestavě osádky zničili minomet a dělo. Nacházející se v léce, osobně palbou kulometu zneškodnil tři nepřátelské vojáky. Když byl raněn velitel tanku, přijal velení a zkušeně pokračoval v boji. Během nepřátelského protiútoku u Kývalky osobně palbou zadního kulometu zlikvidoval šest nepřátelských samopalníků. V boji si vede směle a rozhodně.

Rigin Ivan Abramovič, gardový kapitán, náčelník dělostřeleckého zásobování pluku, nar. 1911.

Během bojové činnosti pluku na území Maďarska a Československa zabezpečoval vždy včas bojové stroje municí, vynakládající mnoho energie na stálou bojeschopnost tanků, dohlíží na stav tankové výzbroje a včas řeší všechny opravy poškozených tankových děl a kulometů. Neustále se nachází v bojových postaveních pluku, sám osobně nejednou dopravoval tankům municí a nutné náhradní díly pro děla a kulometry pod dělostřelecko-minometnou palbou protivníka. Za období bojů bylo pod velením s. Rigina opraveno a vráceno do boje čtrnáct děl a 27 kulometů, díky čemuž byly tanky stále bojeschopné.

Skoblikov Nikolaj Grigorjevič, gardový starší seržant, nabíječ tanku IS, nar. 1925.

15. 4. 1945 v bojích o Čejč spolu s osádkou zničili jednu dělostřeleckou baterii a obrněný transportér.

16. 4. 1945 u Morkůvek zneškodnili do 50 nepřátelských vojáků a důstojníků a ukořistili čtyři obrněné transportéry.

18. 4. 1945 u Holasic a Rajhradu zničili tank, dělo a 20 nepřátelských vojáků.

Během odrážení nepřátelského protiútoku u Rozdrojovic zničili dělostřeleckou baterii a obrněný transportér.

Zacharov Fjodor Jefimovič, gardový starší seržant, mechanik-regulovčik roty technického zabezpečení pluku, nar. 1912.

Během bojů 24. 4. 1945 bylo u tanku poškozeno vodící kolo. S. Zacharov se pod palbou dostal k němu a rychle ho opravil. V bojích 28. 4. 1945 u Brna bylo minou rozbito vodící kolo a zasekla se převodovka. Nehledě na ostřelování vyměnil s. Zacharov vodící kolo a opravil převodovku. Během práce nepřátelský granát zasáhl pás a rozbil ho. S. Zacharov vyměnil poškozené články a tank tak znovu zasáhl do boje.

Korostěljev Jevgenij Gavrilovič, gardový poručík, pomocník velitele roty technického zabezpečení, nar. 1915.

Nejednou pod palbou, přímo na bitevním poli, provedl opravu tanků. Zabezpečoval nepřetržité zásobování bojových strojů palivem a municí. Tanky roty nastupovaly do boje po technické stránce vždy plně provozuschopné.

Maryčev (Maryčov) Vasilij Pavlovič, gardový nadporučík, pomocník velitele roty technického zabezpečení, nar. 1914.

V době od 14. 4. 1945 do 5. 5. 1945 pod palbou nepřetržitě prováděl opravy, zprovoznění a evakuaci v boji poškozených tanků.

Zavadskij Nikolaj Alexandrovič, gardový nadporučík-technik, velitel opravárenské čety, nar. 1912.

V bojích o Brno 18. 4. 1945 pod palbou protivníka přímo na bitevním poli opravil a znovu rychle uvedl do provozu dva tanky poškozené protivníkovou palbou.

Jevstratov Stěpan Pavlovič, gardový poručík-technik, technik oprav bojových strojů, nar. 1917.

V bojích na přístupech k Brnu 26. 4. 1945 bylo palbou protivníka poškozeno napínací kolo a pás tanku. S. Jevstratov uvedl tank do provozu pod palbou ve velmi krátkém čase. V boji o Kníničky 1. 5. 1945 byly u tanku rozbity dva články a tank znehybněl. S. Jevstratov rychle opravil poškození a vyvedl tank z nepřátelské palby.

Polozov Nikolaj Ivanovič, gardový podporučík, velitel autotransportní čety, nar. 1911.

V bojích u Brna zabezpečoval nepřetržité zásobování bojových osádek municí a pohonnými hmotami. Nejednou kvůli nepřátelské palbě nebylo možné dopravit municí na autech, organizoval tedy její dopravu ručně, ale nehledě na obtíže vždy včas.

Kumancev Alexandr Vasiljevič, gardový voják, motocyklista roty technického zabezpečení, nar. 1921.

Jako motocyklista – spojka často pod palbou protivníka doručil rozkazy bojovým osádkám tanků bezprostředně na bitevní pole a od nich zpět doručoval

velení důležitá hlášení. V době výpadu do nepřátelského týlu během bojů u Popůvek 20. 4. 1945 doručoval s. Kumancev se spojovacím důstojníkem hlášení na velitelské stanoviště pluku, když tu se náhle ocitli pod palbou nepřátelských samopalníků. Motocykl byl vyrazen, měl prostřelené obě pneumatiky. S. Kumancev se spojovacím důstojníkem opětovali palbu a odtlačili motocykl na bezpečné místo, potom palbou samopalů nepřítele rozprášili a zlikvidovali přitom sedm jeho vojáků. Hned jak motocykl opravil, dojel na velitelské stanoviště pluku a odevzdal záznam s důležitým hlášením.

Amelin Vladimír Romanovič, poručík, adjutant velení pluku, nar. 1915.

15. 4. 1945 u Čejče byl poslán předat bojovým osádkám rozkaz o jejich další práci. Cesta byla pod křížovou palbou protivníka. Poručík Amelin plnou rychlostí svého willysu projel k tankům a rozkaz předal. 20. 4. 1945 u Popůvek byl poslán na průzkum do nepřátelského týlu s cílem ujasnit jeho stav a pozice a úkol splnil. V nepřátelském týlu získal cenné informace, ale při zpáteční cestě narazil na jeho léčku. Neztratil hlavu, připlízl se k ní a německou skupinu rozprášil granáty a palbou samopalů. Zneškodnil při tom pět vojáků a jednoho raněného vzal s sebou.

Kašincev Ivan Ivanovič, poručík, velitel samopalnické čety, nar. 1920.

V bojích o Čejč, Morkůvky a Rajhrad jeho četa zničila více než čtyřicet palebných bodů a do sto dvaceti vojáků a důstojníků nepřítele. V souboji s protivníkem u Rajhradu palbou samopalů zneškodnil devět nepřátelských vojáků. U Morkůvek objevil nepřátelského pozorovatele, nehledě na silnou kulometnou palbu se k němu vypravil a zneškodnil ho.

Rozanov Alexandr Vasiljevič, podporučík, velitel samopalnické čety, nar. 1924.

V bojích o Brno a na jeho přístupech v prostoru Rajhrad, Morkůvky, Popůvky zlikvidoval se svojí četou na osmnáct palebných bodů a do osmdesáti nepřátelských vojáků a důstojníků.

Skalyga Ivan Trofimovič, podporučík, velitel samopalnické čety, nar. 1918.

V boji o Čejč 15. 4. 1945 pronikl se svou četou k nepřátelské baterii, která bránila v postupu našim tankům a zlikvidoval její obsluhu. Sám přitom zneškodnil sedm dělostřelců. Svou činností napomohl dobytí obce. V boji o Rajhrad 18. 4. 1945 jeho četa vnikla na tancích do obce a palbou samopalů a granátů zlikvidovala do třiceti vojáků ukrytých v domech. Sám Skalyga granáty zlikvidoval v obytném domě dva palebné body a do patnácti nepřátelských vojáků. V boji o Popůvky se skupinou samopalníků tři dny odrážel nepřátelské protiútoky a držel Popůvky do příchodu našich

jednotek. V boji u Brna 27. 4. 1945 byl raněn a odeslán do nemocnice.

Baterbekov Baterbek, voják, velitel samopalnického družstva, nar. 1914.

V boji u Rajhradu 18. 4. 1945 při čištění města od německých samopalníků osobně sám granáty a palbou samopalů zlikvidoval dva palebné body a pět nepřátelských vojáků. I když byl raněn, neopustil bitevní pole, ale zůstal se svým družstvem a kryl evakuaci osádky z hořícího tanku do bezpečí.

Smirnov Dmitrij Ivanovič, gardový seržant, velitel samopalnického družstva, nar. 1923.

V boji o Holasice 18. 4. 1945 zkušeně a směle velel svému družstvu, palbou samopalů osobně zničil dva palebné body a zneškodnil sedm nepřátelských vojáků.

Zimin Michail Mitrofanovič, gardový svobodník, samopalník samopalnické roty, nar. 1925.

V průběhu bojů u Rajhradu 18. 4. 1945 nahradil v tanku raněného nabíječe. Rychle si osvojil techniku nabíjení a svoji rychlou a přesnou prací u děla a kulometu velmi napomohl ničení živé síly a bojové techniky protivníka. V sestavě osádky zničil jeden tank Panther, dvě děla a do 15 nepřátelských vojáků.

Anochin Stěpan Nikolajevič, gardový seržant, velitel družstva samopalníků, nar. 1923.

V boji u Rajhradu 18. 4. 1945 šel dvakrát do útoku, kde osobně zneškodnil osm nepřátelských vojáků a jednoho důstojníka. 22. 4. 1945 u Troubska zneškodnil dělostřeleckého návodčího a při pozorování odhalil nepřátelská palebná ohniska a ohlásil je veliteli tanku.

Zelenščikov Ivan Alexandrovič, gardový voják, samopalník, nar. 1926.

20. 4. 1945 u Popůvek se jako spojka velitele čety vracel po splnění úkolu ke své jednotce. V týlu bojových pozic své čety objevil nepřátelský lehký kulomet a asi družstvo nepřátelské pěchoty číhající u cesty. Skrytě se k nim přiblížil, granátem zničil lehký kulomet a palbou samopalů zahnal nepřátelské vojáky na útěk.

Lyjurov Alexandr Fedosějevič, gardový poručík, velitel ženijní čety, nar. 1922.

V době bojové činnosti pluku u Brna od 14. 4. do 9. 5. 1945 se stále nacházel v bojových pozicích jednotek, nejednou plnil úkoly velení jako průzkum tras přesunu, cest a mostů pro následné přesuny bojových strojů. Často pracoval se svými ženisty pod palbou protivníka na evakuaci uvázlých tanků. V době výpadu do týlu nepřítele v dubnu 1945 u Popůvek a Troubska se nejednou při průzkumu cest setkával s nepřátelskými samopalníky. V těchto střetech zlikvidoval sedm nepřátelských vojáků.

Šorin Vladimír Alexejevič, gardový vojín, ženista, nar. 1914.

18. dubna 1945 v boji o Holasice jako člen tankového výsadku osobně zlikvidoval nepřátelský kulomet s obsluhou, probíjalo se do obce a palbou samopalu a granáty zneškodnil ještě osm nepřátelských vojáků. Když mu došly náboje, postupoval vpřed s granáty, ale narazil na silnou nepřátelskou kulometnou palbu a padl.

Blaževskij Ivan Nikiforovič, gardový vojín, ženista, nar. 1925.

V boji o Čejč 14. 4. 1945 společně s ženistou Sidorenkem vtrhl do německé obrany, ukořistil jedno dělo, automobil a zabil sedmnáct nepřátelských vojáků.

Sidorenko Grigorij Jakovlevič, gardový vojín, ženista, nar. 1926.

U Čejče zpozoroval skupinu nepřátelských vojáků u děla. Společně s vojínem Blaževským v čele skupiny šesti ženistů využili momentu překvapení a rychle se na ně vrhli. Ukořistili jedno dělo, nákladní auto a do zajetí vzali sedmnáct překvapených vojáků.

Biskij Michail Ivanovič, vojín, samopalník, nar. 1920.

16. 4. 1945 během nočního boje o Morkůvky granáty a střelbou svého samopalu zlikvidoval dvě obsluhy kulometů a šest nepřátelských vojáků. Další čtyři vojáky zneškodnil při dočišťování obce. Pod palbou vytáhl z tanku a odtáhl z bitevního pole raněného velitele tankového děla.

Švydkij Boris Petrovič, vojín, samopalník, nar. 1925.

V boji o Rajhrad 18. 4. 1945 nahradil vyřazeného velitele družstva, ujal se velení, palbou kryl evakuaci osádky z hořícího tanku do bezpečí a družstvo pod jeho velením zlikvidovalo nepřátelský palebný bod. Sám osobně zneškodnil tři nepřátelské vojáky.

Čurlajev Vasilij Ivanovič, vojín, samopalník, nar. 1926.

V boji o Rajhrad 18. 4. 1945 vytáhl osádku z hořícího tanku a zachránil tak tři raněné tankisty. V dalším boji osobně zneškodnil sedm nepřátelských vojáků.

Tugov Nasitir Tarasovič, vojín, samopalník, nar. 1926.

V boji o Rajhrad 18. 4. 1945 pod silnou nepřátelskou dělostřelecko-minometnou palbou vytáhl z hořícího tanku raněné členy osádky a dopravil je do bezpečí. Dál pokračoval v boji o Rajhrad a zneškodnil sedm nepřátelských vojáků.

Sosin Alexej Filimonovič, vojín, samopalník, nar. 1926.

V boji o Morkůvky 17. 4. 1945 zlikvidoval tři palebné body a šest nepřátelských vojáků.

Vorošilov Mikoľaj Andrijanovič, vojín, samopalník, nar. 1910.

V boji o Morkůvky 17. 4. 1945 jako velitel samopalnického družstva byl příkladem odolnosti a statečnosti. Jako výsadek na těžkém tanku palbou samopalu a granáty osobně zlikvidoval dva palebné body a zneškodnil osm nepřátelských vojáků.

Mirušev (Marušev, Marušov) Ivan Alexejevič, gardový staršina, motorista-regulovčik, nar. 1921.

V boji o Čejč 15. 4. 1945 byl jeden tank poškozen palbou nepřátelského protitankového děla, začalo mu hořet palivo v přídavných nádržích. Hrozilo nebezpečí, že tank shoří. S. Mirušev, riskujíc život pod palbou protivníka uvolnil stahovací řemeny, odhodil hořící nádrže a tělogrejkou⁵² uhasil oheň na převodovce. V boji o Rajhrad 18. 4. 1945 bojoval na tanku společně se samopalníky, palbou své zbraně zneškodnil šest nepřátelských vojáků a granáty rozehnal nepřátelskou skupinu. V tomto boji padl.

Galjaidinov Fajzirachman Boltinovič, vojín, samopalník, nar. 1915.

V boji v prostoru Rajhradu byl zasažen tank, na kterém se jako tankový výsadek nacházel s. Galjaidinov. Palbou svého samopalu kryl evakuaci osádky z tanku a společně s nimi obsadil vedlejší dům k ochraně poškozeného tanku. V boji zlikvidoval lehký kulomet a dva nepřátelské vojáky. Ač byl raněn do hrudi, neopustil své místo a zůstal krýt tank do příchodu pěchoty.

Galdin Vasilij Anisimovič, mladší seržant, velitel samopalnického družstva, nar. 1906.

V nočním boji o Popůvky 22. 4. 1945 vtrhl se svým družstvem do zákopů protivníka a palbou samopalů zneškodnili asi družstvo nepřátelských vojáků. Během boje byl raněn, ale neopustil bitevní pole. Spolu se svým družstvem pokračoval v očišťování obce od nepřítele a zlikvidoval ještě dva jeho palebné body.

Vorošilov Nikolaj Andrijanovič, vojín, samopalník, nar. 1910.

V boji o Morkůvky 17. 4. 1945 jako velitel družstva byl v boji příkladem odolnosti a odvahy. Jako člen tankového výsadku palbou samopalu a granáty osobně zlikvidoval dva palebné body a osm nepřátelských vojáků.

Ivanov Filipp Jevdokimovič, vojín, velitel samopalnického družstva, nar. 1922.

V boji u Mělčan byl poslán na průzkum kvůli ujasnění situace. Z průzkumu přinesl o protivníkovi cenné informace. V obranném boji v tomto prostoru vyřadil obsluhu nepřátelského lehkého kulometu a zneškodnil pět nepřátelských vojáků. Všechny tyto boje absolvoval

⁵² Tělogrejka je krátký vatovaný kabátec, tvořící součást uniformy tehdejší Rudé armády.

s horečkou, ale neopustil své místo, dokud nebyl rozkazem velitele roty odeslán z boje.

Kašincev Ivan Ivanovič, poručík, velitel samopalnické čety, nar. 1920.

V bojích o Čejč, Morkůvky, Rajhrad jeho četa zlikvidovala více než čtyřicet palebných ohnisek a do sto dvaceti vojáků a důstojníků protivníka. V souboji s nepřátelskou přesilou u Rajhradu s. Kašincev osobně ze samopalu zneškodnil devět nepřátelských vojáků. U Morkůvek objevil pozorovatele a nehledě na silnou kulometnou palbu se k němu přiblížil a zneškodnil ho. V bojích byl svým vojákům vždy příkladem.

Bukrejev Jermalaj Ivanovič, vojín, samopalník, nar. 1926.

V boji o Holasice 18. 4. 1945 palbou samopalu zlikvidoval tři palebné body a sedm nepřátelských vojáků.

Grozovskij Sergej Antonovič, vojín, samopalník, nar. 1916.

V boji o Holasice 18. 4. 1945 jako součást výsadku na těžkém tanku odrážel všechny nepřátelské pokusy o jeho zapálení. V boji zlikvidoval dva palebné body a pět nepřátelských vojáků.

Kirillov Anatolij Vasiljevič, gardový svobodník, samopalník, nar. 1926.

V boji u Holasic 18. 4. 1945 osobním příkladem povzbuzoval své spolubojovníky a vedl si rozhodně a směle. Palbou samopalu osobně zlikvidoval dva protivníkovy palebné body a osm vojáků.

Mojsejev Michail Ignatijevič, gardový svobodník, zdravotník stanoviště první pomoci, nar. 1912.

V boji v prostoru Brna s. Mojsejev pod silnou dělostřeleckou a minometnou palbou nepřítele vynesl z bitevního pole šest raněných a poskytl jim první pomoc. 26. 4. 1945 v boji o Nový Lískovec pod palbou protivníka vynesl z bitevního pole osm těžce raněných. Během bojů se po celou dobu nacházel v první linii, poskytoval první pomoc a odsunoval raněné do týlu.

Sěrdcev Anatolij Ivanovič, gardový kapitán, zástupce náčelníka štábu pro operativní práci, nar. 1909.

V bojích od 15. do 24. 4. 1945 se po celou dobu nacházel v bojových pozicích pluku a osobně velel bojovým operacím samostatných útvarů. V boji o Morkůvky, Rajhrad a na přístupech k Brnu zkušeně velel útvarům v boji a napomáhal tak ničení bojové techniky a živé síly protivníka. Jeho jednotkou bylo zničeno do deseti děl, dvě minometné baterie, tři obrněné transportéry, jedna pozorovatelná a do sto padesáti nepřátelských

vojáků. V boji si počínal rozhodně a směle, ve složitých situacích se rozhodoval rychle a správně, čímž napomohl celkovému úspěchu.

Čerňajev Dmitrij Petrovič, gardový poručík, agitátor pluku, nar. 1908.

V bojích od 15. 4. do 9. 5. 1945, prokázal jako politický pracovník velkou pomoc velení pluku při mobilizaci mužstva ke splnění bojových úkolů, stojících před jednotkou. V bojích o průmyslové středisko Československa, město Brno, se po celou dobu nacházel u bojových útvarů a připravoval mužstvo na splnění této velmi vážné operace. U Popůvek obklíčili nepřátelští samopalníci náš tank a snažili se ho zničit. Čerňajev spolu s našimi samopalníky nepřátelské vojáky rozprášil a pomohl tank vyvést z palby.

Dudko Josif Josifovič, gardový major, stranický organizátor pluku, nar. 1905.

Za dobu jeho působení u pluku přijal do strany devadesát lidí.

Ve všech operacích pluku se nacházel u bojových útvarů a motivoval vojáky ke splnění bojových úkolů. V posledních bojích se nacházel se čtyřmi tanky IS v obtížných podmínkách (v nepřátelském týlu), kdy velitel roty byl vyrazen následkem zranění. Tehdy se s. Dudko se ujal velení roty a při probíjení se v bojích ke svým zničil dva tanky a tři obrněné transportéry protivníka. Ztráty na lidech ani technice neměl.

Butov Sergej Nikitovič, gardový major, zástupce velitele pro politické věci pluku, 1907.

V průběhu bojů v Maďarsku a Československu se projevil jako smělý a odvážný důstojník – politický pracovník. Za období bojové operace pluku o město Brno vedl stranicko-politickou práci v podmínkách rozhořčených bojů a zvládl zabezpečit vysokou bojovou kvalitu tankistů, správně motivovat mužstvo k odvaze a statečnosti v útočných bojích. Stranickopolitická práce se projevovala nepřetržitě. Za období bojů o Brno bylo do strany přijato 15 lidí. Protivníkovi byly plukem způsobeny tyto ztráty: zasaženo nebo spáleno osmnáct tanků a dvanáct obrněných transportérů, zničeno šedesát dva děl, třicet devět kulometů, zneškodněno nebo zajato více než tisíc pět set hitlerovců.

S. Butov se v těchto bojích projevil jako vzor odvahy a statečnosti. Když byl pluk v sestavě 41. gardové tankové brigády odříznut od hlavních sil sboru více než tři dny, s. Butov v prostoru Ivančice velel v boji tankové rotě. V týlu protivníka byla obsazena a bráněna železniční stanice až do příchodu hlavních sil sboru.⁵³

Příslušníci 78. gardového pluku těžkých tanků, vyznamenání za boje v prostoru Brna Medailí Za statečnost a Medailí Za bojové zásluhy

Artěmov (Arťomov) Jevgenij Nikolajevič, seržant, velitel obrněného transportéru, nar. 1926.

18. 4. 1945 dávkou z velkorážního kulometu sestřelil nepřátelské letadlo.

Kravčenko Grigorij Vasiljevič, gardový staršina, zdravotník plukovního obvaziště, nar. 1911.

Za dobu bojů o Brno vynesl z bitevního pole 20 raněných a poskytl jim první pomoc.

Kučerjavenko Andrej Vasiljevič, gardový vojín, řidič hospodářské čety, nar. 1912.

Za včasné zabezpečování bojových osádek teplým jídlem bezprostředně na bitevním poli pod nepřátelskou palbou.

Kotin Alexandr Vasiljevič, gardový staršina, velitel děla tanku IS, nar. 1923.

V bojích o Brno zničil spolu s osádkou jedno dělo, minomet, dva kulomety a zasáhl obrněný transportér.

Pěrepilica Michail Ivanovič, gardový staršina, velitel děla tanku IS, nar. 1917.

Spolu s osádkou zničil v boji o Brno dělo, obrněný transportér, asi sedmdesát nepřátelských vojáků a zasáhl jeden tank.

Tkačuk Nikolaj Fjodorovič, gardový staršina, motorista-regulovčik tankové roty, nar. 1921.

Za vzornou práci v době bojů o Brno při opravě bojových strojů bezprostředně na bitevním poli.

Čanov Vasilij Ivanovič, gardový staršina, motorista-regulovčik, nar. 1920.

V době bojů o Brno pod palbou protivníka opravil závaďu na tanku a vyvedl ho z nepřátelské palby.

Špilov Alexej Michajlovič, gardový mladší seržant, nabíječ tankové roty, nar. 1926.

Spolu s osádkou zlikvidoval jeden tank a do sedmdesáti nepřátelských vojáků.

Žovmirenko Vasilij Mojsejevič, seržant, radio-telegrafista zabezpečovací čety, nar. 1922.

Za dobrou práci při zabezpečování spojení bezprostředně na bitevním poli.

Zacharov Nikolaj Ivanovič, mladší seržant, řidič obrněného auta zabezpečovací čety, nar. 1917.

V době bojů zabezpečoval spojení přední linie s velením pluku.

Iljuškin Ivan Alexandrovič, gardový voják, ženista ženijní čety, nar. 1900.

Za projevenou statečnost, kdy svým příkladem strhnul skupinu samopalníků, čímž napomohl obsazení obce.

Krivych Alexej Dmitrijevič, gardový staršina, řidič-mechanik tanku IS, nar. 1916.

Zručným a zkušeným řízením tanku na bitevním poli napomohl zničení techniky a živé síly protivníka.

Maňkovskij Jevstafij Ivanovič, gardový seržant, řidič roty technického zabezpečení, nar. 1910.

Zkušeně řídil štábní autobus a udržoval ho vždy v provozuschopném stavu.

Prokudin Dmitrij Timofějevič, svobodník, radio-telegrafista zabezpečovací čety, nar. 1926.

Za udržování nepřetržitého rádiového spojení pod nepřátelskou palbou.

Nikolajev Anisim Nikolajevič, gardový voják, ženista ženijní čety, nar. 1909.

Za vzornou práci pod palbou v přední linii.

Kravčenko Semjon Jakovlevič, gardový starší seržant, skladník hospodářské čety, nar. 1908.

Za vzornou práci při zabezpečování mužstva jednotky veškerým potřebným vybavením a potravinami.

Borodin Pavel Sidorovič, seržant, soustružník montér 547. pojízdné tankové dílny, nar. 1926.

Za kvalitní a rychlé opravy bojových strojů pluku v bezprostřední blízkosti přední linie.

Zagrebelnyj Ivan Pavlovič, voják, soustružník montér 547. pojízdné tankové dílny, nar. 1909.

Za vzornou práci při výměně v boji zničeného dělového zařízení, zodpovědnost a přesnost v práci.

Židkich Sergej Leontijevič, seržant, soustružník montér 547. pojízdné tankové dílny, nar. 1926.

V sestavě brigády v krátké době provedl sundání tankové věže poprvé v polních podmínkách.

Stadnik Pavel Pavlovič, voják, soustružník montér 547. pojízdné tankové dílny, nar. 1906.

Ve složitých bojových podmínkách v době bojů o Brno svojí přesnou a spolehlivou prací napomáhal rychlému opravení tanků a jejich uvedení do provozu.

Záhada ze Znojma

Na dobové fotografii ze Znojma je tank IS-2 s číslem 21 a typickým označením Dnovského pluku, postavený jako zátaras napříč Palliardiho ulice. Jde o již

dříve zničený tank, který v květnu 1945 takto použila ustupující německá armáda. Záhadou zůstává, jak se mohl tank 78. gardového pluku těžkých tanků

Tank č. 21 s typickým značením tanků 78. gardového pluku těžkých tanků použitý Němci jako zátaras na Palliardiho ulici ve Znojmě.

Stejný tank, odtažený už na vrakoviště vojenské techniky.

Druhý tank IS-2, tentokrát s číslem 31, rovněž na znojenském vrakovišti.

Ještě jeden snímek tanku IIS-2 č. 31, tentokrát boční pohled.

ocitnout v květnu právě ve Znojmě. Jako nejpravděpodobnější se jeví varianta, že by mohlo jít o stroj ukořistěný Němci již dříve v Maďarsku a který Němci už v nepojízdném stavu využili takovýmto způsobem.

Podobně se v německých rukou zřejmě ocitl už dřív i tank č. 31 od stejného pluku, jak to dokládají fotografie ze skládky zničené vojenské techniky blízko znojenského nádraží.

Tanky IS-2 ve stavu 27. samostatné gardové tankové brigády

Situace na samém jihu Moravy

27. samostatná gardová tanková brigáda byla přisunuta z Rakouska 25. dubna 1945 jako podpora jednotek 7. gardové armády, bojující od druhé poloviny dubna do 7. května 1945 na řece Dyji, a především jejího 27. gardového střeleckého sboru. K pětadvacátému dubnu měla brigáda po předchozích těžkých bojích v Rakousku bojeschopných už jen deset středních tanků T-34, jeden těžký tank IS-2, pět samohybných děl ISU-122, po jednom samohybná děla SU-100 a SU-85, dvě samohybná děla SU-76 a sedm motocyklů. Společně s ní bojoval i 2. rumunský tankový pluk, který byl vyzbrojen převážně německou technikou a měl k tomuto dni bojeschopné už jen čtyři tanky T-4, dva tanky T-3, dva tanky Renault R-34 a dva tanky P-1 rumunské výroby. Proti nim stál silný nepřítel dobře vyzbrojený obrněnou technikou. Hned následující den 26. dubna 1945 se brigáda zapojila do bojů o kótu 221m Hradisko⁵⁴ u Pasohlávek, o kterou se v té době bojovalo už tři dny a která několikrát přešla z rukou do rukou. Poslední velký tankový boj se v prostoru Pasohlávek – Hradisko – Vlasatice – Nová Ves odehrál 30. 4. 1945. Průzkumem a bojem bylo za frontou zjištěno na čtyřicet německých tanků, přičemž Němci nasadili do boje i těžké tanky Pz-IV T-II Königstiger. 27. samostatná gardová tanková brigáda ztratila šest tanků T-34 a ustoupila, její ústup kryl rumunský tankový pluk za ztráty čtyř tanků. Němci ztratili jedenáct tanků, tři obrněné transportéry, zneškodněno bylo asi čtyři sta německých vojáků, ukořistěny dva tanky a tři obrněné transportéry a zajato 38 vojáků a důstojníků. Od 30. dubna až do 7. května se pak fronta v tomto prostoru ustálila. K 1. květnu 1945 zůstaly 27. gardové tankové brigádě provozuschopné tři tanky T-34, jeden tank IS-2, jedno

samohybné dělo ISU-122 a dvě samohybná děla SU-76.⁵⁵ Až do 7. května pak zaujímalu obranu na Hradisku, bojovou činnost nevedla a prováděla opravy techniky. Štáb brigády byl v Mušově.

Ráno 7. května 1945 přešla vojska 7. gardové armády po celé délce své fronty u nás od Mušova po Hevlín a dál v Rakousku do útoku. 27. samostatná gardová tanková brigáda byla k tomuto dni doplněna z 92. opravárenského praporu o další tank IS-2, jedno samohybné dělo ISU-122 a několik tanků T-34. Do boje nastupovala jako podpora 27. gardového střeleckého sboru, jehož úkolem bylo rozhodným útokem prorazit nepřátelskou obranu v úseku Nová Ves – křižovatka silnic 1 km severozápadně od Pasohlávek, hlavní úder vést na Vinohrádky a ke sklonku dne ovládnout linii Malešovice, Loděnice, Šumice až Trnové Pole. Úkol byl splněn, ale brigáda v boji ztratila tři tanky T-34, dvě samohybná děla ISU-122 a jeden ze dvou tanků IS-2.⁵⁶ Ten den německá armáda opět nasadila do boje i tanky Pz-IV T-II Königstiger, můžeme proto říci, že jihovýchodně od Miroslavi v prostoru Troskotovice, Damnice, Kašenec došlo k poslednímu vzájemnému střetnutí těžkých tanků obou bojujících stran na našem území.

Následující den 8. května 1945 pronásledovala brigáda spolu se samohybnými děly 1505. a 1897. pluku samohybných děl a tankovou rotou 2. rumunského tankového pluku v součinnosti se střeleckými jednotkami ustupujícího nepřítele a k deváté hodině večer spolu s 252. střeleckou divizí vstoupila do Znojma.

Večer 9. května 1945 se brigáda soustředila v Telči a svůj postup Moravou do Čech zakončila u Příbrami, kam se jednotky 7. gardové armády přesunuly po trase Senorady, Mohelno, Dalešice, Hrotovice, Želetava, Nová Říše, Slavonice, Jindřichův Hradec, Pacov, Chýnov, Tábor, Votice a Štěchovice.

V červenci přešla celá 7. gardová armáda včetně 27. samostatné gardové tankové brigády do podřízenosti 1. ukrajinskému frontu, odjela z naší republiky a k 20. červenci 1945 se soustředila v Maďarsku.

54 V sovětských svodkách má kóta označení 222 m. Později po válce proběhlo překótování. Jde o výšinu nad střední vodní nádrž Nové Mlýny, která měla odedávna strategický význam – od starověku do poloviny 20. století střežila přechody přes Dyji, Jihlavu a Svatku. Archeologickými vykopávkami zde byl doložen římský vojenský tábor už v šestém století našeho letopočtu za vlády císaře Tiberia. V letech 138–177 zde byl zřízen opěrný vojenský tábor 10. římské legie. Za husitských válek zde probíhaly boje s vojsky Albrechta Habsburského, během třicetileté války byl moravskými stavy nedaleko u Dolních Věstonic poražen generál Dampier. V období napoleonských válek v r. 1809 v době bitvy u Znojma hájil návrší známý generál Radecký z Radče, který zde držel přechody přes Dyji.

55 Rumunskému tankovému pluku zůstal jen jeden tank T-4 a dva tanky P-1.

56 Z osádky tanku pravděpodobně nikdo nezahynul.

Členové osádky těžkého tanku IS-2 27. samostatné gardové tankové brigády, vyznamenání za boje od 27. 4. 1945 do 8. 5. 1945

Klimov Nikolaj Alexandrovič, gardový podporučík – technik, řidič-mechanik starší tanku IS 3. tankového praporu, nar. 1923.

*V bojích o udržení předmostí na levém břehu řeky Dyje zkušeným řízením napomohl osádce k úspěšnému splnění bojových úkolů. 27. 4. 1945 vedl svůj tank neo-
hroženě do boje a odrazil dva nepřátelské protiútoky. V tomto boji byly osádkou zničeny dva obrněné transportéry, dvě děla, čtyři kulomety a třicet pět nepřátelských vojáků. Pásy svého tanku rozdrtil jedno dělo a patnáct hitlerovců. 30. 4. 1945, v době, kdy se tank nacházel v léčce, odrazil dva protiútoky a nedovolil nepříteli postoupit vpřed. V tomto boji byly osádkou zničeny dva tanky a dvě auta s pěchotou.*

Morozin Alexandr Grigorijevič, gardový staršina, radista-kulometčík tanku IS 3. tankového praporu, nar. 1923.

V bojích s německými uchvatiteli za udržení a rozšíření předmostí na levém břehu řeky Dyje udržoval nepřetržité spojení velitele praporu s velitelem brigády, přesně a rychle přijímal a předával bojové rozkazy velení bojovým rotám a četám. 27. 4. 1945 u Nové Vsi při odrážení nepřátelských protiútoků rychle a správně předával a přijímal příkazy, což velení umožňovalo přijímat v boji správná rozhodnutí. V sestavě osádky byla zničena dvě děla, čtyři kulomety a třicet pět nepřátelských vojáků. Osobně z kulometu s. Morozin zneškodnil osmnáct hitlerovců. 30. 4. 1945 při odrážení nepřátelského protiútoku v prostoru kóty 218 vzorně plnil bojové rozkazy velení a v boji spolu s osád-

kou zničil dva tanky, jeden obrněný transportér, dva automobily s nákladem a čtyřicet pět nepřátelských vojáků a důstojníků.

Ratušnyj Nikolaj Arsentijevič, gardový starší seržant, velitel děla tanku IS 3. tankového praporu, nar. 1922.

V bojích o udržení a rozšíření předmostí na levém břehu řeky Dyje 27. 4. 1945 při odrážení nepřátelských protiútoků spolu s osádkou zničil dva obrněné transportéry, dvě děla, čtyři kulomety a třicet pět nepřátelských vojáků. Palbou svého děla zničil dva automobily s pěchotou. 30. 4. 1945 v prostoru kóty 218 při odrážení nepřátelského protiútoku za podpory tanků zničil spolu s osádkou dva tanky a dva automobily.

Vedměděnko Nikolaj Pantějejevič, poručík, technik těžkých tanků IS 3. tankového praporu, nar. 1918.

V bojích při odrážení nepřátelských protiútoků na levém břehu řeky Dyje a při průlomu nepřátelské obrany na linii Pasohlávky – Nová Ves osobně evakoval dva těžké tanky zasažené protivníkem. Pod stálou nepřátelskou palbou provedl přímo na bitevním poli osm průběžných oprav. Těžké tanky, opravené pod jeho vedením, prošly v bojích více než pět set kilometrů.

27. samostatná gardová tanková brigáda měla své stroje značené pravděpodobně písmenem M, tanky IS-2 pak i trojčíferným číslem, jak o tom svědčí fotografie důstojníků stojících na tanku IS-2 pořízená někde v Čechách. Že jde o tank 27. samostatné gardové tankové brigády usuzujeme jak z toho, že důstojník stojící vlevo je gardový major Gļancev I. M.,⁵⁸ velitel 224. gardového střeleckého pluku 72. gardové střelecké divize 27. gardového střeleckého sboru 7. gardové armády a právě s tímto střeleckým sborem bojovaly stroje 27. gardové tankové brigády na Dyji nejčastěji,⁵⁹ tak z toho,

⁵⁸ U stejného pluku sloužila jako zdravotnice i jeho sestra Gļanceva A. M., nar. 1923, která v době bojů na kótě 222 m vynesla z bitevního pole 20 vojáků i s jejich zbraní a první pomoc poskytla 365 vojákům a důstojníkům, za což byla vyznamenána Řádem Rudé hvězdy.

⁵⁹ Druhý z důstojníků je poručík Černov F. N., velitel čtyř roty protitankových pušek 240. pluku 117. střelecké divize 69. armády 1. běloruského frontu, nositel Zlaté hvězdy Hrdiny Sovětského svazu. Tento řád obdržel za hrdinství v létě 1944, kdy byl přítom i raněn. Po vyléčení byli vojáci odesíláni většinou k novým jednotkám, často i k jinému frontu, což je pravděpodobně i případ tohoto důstojníka. Vysvětlovalo by to jeho přítomnost na tanku spolu s velitelem jedné z jednotek 7. gardové armády.

Tank IS-2 s bílým M na věži patřící pravděpodobně 27. samostatné gardové tankové brigádě. (zdroj internet)⁵⁷

⁵⁷ <https://fotki.yandex.ru/next/users/jsokoloff/album/221459/view/1037090>.

Tank IS-2 s trojčíferným číslem na věži v Novém Kníně. Protože jde o prostor dislokace jednotek 2. ukrajinského frontu, může jít o stroj 27. samostatné gardové tankové brigády.

Velitel 3. tankového praporu 27. sam. g. tbr., Hrdina Sovětského svazu gardový kapitán L. A. Ždanovský (vlevo) a gardový plukovník, M. N. Kašurnikov zástupce velitele brigády pro technické věci, v pozadí tank IS-2, fotografie pořízená těsně po skončení války někde jihozápadně od Prahy (zdroj internet).

že písmeno M je navíc doloženo ještě ze dvou snímků tanků T-34 z Dobříše a z Tábora, tj. prostoru jejího postupu.⁶⁰

Velitel 3. tankového praporu 27. sam. g. tbr., Hrdina Sovětského svazu, gardový kapitán L. A. Ždanovský (zdroj internet).

Třetímu tankovému praporu této brigády velel Hrdina Sovětského svazu, gardový kapitán Leonid Alexandrovič Ždanovský, který tank IS používal jako svůj velitelský stroj už v roce 1944.⁶¹

Je pravděpodobné, že vyznamenaní tankisté Klimov, Morozin a Ratušnyj tvořili v bojích na Dyji jeho osádku.

V tomto článku jsou uvedeny všechny dostupné informace a fotografie, které se při práci na tomto tématu dosud podařilo najít.

⁶⁰ Problematika číslování a rozlišovacích znaků sovětské obrněné techniky je velmi složitá, protože věžová označení a číslování nebyla nařízena žádným předpisem, vymýšleli je sami tankisté a potvrzovala se na úrovni sboru nebo armády.

⁶¹ Ze vzpomínky A. P. Tuza (zkráceno): Dělal jsem řidiče-mechanika tanků T-34 u velitelů rot a čet u Kuzněcova, Kiseljova, Kanunnikova, dělal jsem i mechanika-regulovčíka a technika tanků 3. tankového praporu. Když byl stálý řidič velitele praporu Malec v nemocnici, určili mě řidičem-mechanikem těžkého tanku IS. Naše osádka v čele s L. A. Ždanovským vstoupila do boje s německým těžkým tankem Tiger. Zapálili jsme ho, ale on nám zasáhl napínací kolo. Začal jsem couvat. Dostal jsem sice od Ždanovského výtku, ale zachránilo to osádce život. Tanků typu IS bylo na tomto úseku fronty málo a proto za tento boj s „Tygrem“ dostal Ždanovský vynadáno od velícího 2. Ukrajinským frontem maršála Malinovského. Pak jsme s šesti tanky dobyli město Klůž, hlavní město Transylvánie a Ždanovskému byl udělen titul Hrdiny Sovětského svazu. Leninův řád a Zlatou hvězdu Hrdiny mu v brigádě slavnostně udělil velitel 7. gardové armády generál Šumilov, bývalý velitel 64. armády účastníci se ve Stalingradě obklíčení a zajetí německého polního maršála Pauluse. <http://muzei1219.narod.ru/biografia/17.html>

Prameny:

Ústřední archiv ministerstva obrany Ruské federace (CAMO) v Podolsku: *Bojová hlášení a operační svodky 78. gardového pluku těžkých tanků od 15. 4. 1945 do 9. 5. 1945.* Č. fondu 3436, č. šanonu 18386.

Ústřední archiv ministerstva obrany Ruské federace (CAMO) v Podolsku: *Deník bojové činnosti 7. mechanizovaného sboru od 24. 3. 1945 do června 1945.* Č. fondu 3436, č. šanonu 18379.

KONEČNÝ, Zdeněk, MAINUŠ, František: *Kronika osvobození Jihomoravského kraje.* Krajské nakladatelství v Brně. 1962. s. 33.

KRIVENKO, Ivan: *V dubnu pětáctýřicátého.* Článek v novinách Znamja, č. 8 (250), 30. 8. 1991.

SCHILDGER, Vlastimil st.: *Osvobození jižní Moravy v r. 1945.* Brno. 2016.

SCHILDGER, Vlastimil st.: *Bojová cesta 2. ukrajinského frontu od Lanžhota do zakončení Pražské operace.* Rukopis.

ŠÁDA, Miroslav: *Tanky zasahují.* Edice Azimut. Praha. 1978. s. 68.

ŽAMPACH, Vojtěch: *Směr Brno,* Blok, Brno 1975.

ŽAMPACH, Vojtěch, KAŠUBOVÁ, Marie: *Památník obětí světových válek a národně osvobozovacích bojů v okrese Brno-venkov.* Muzejní a vlastivědná společnost v Brně. Brno 2000.

Internet:

www.obd-memorial.ru: *Hlášení nenávratných ztrát důstojnického sboru a mužstva 78. gardového pluku těžkých tanků* (z archivu CAMO)

www.podvignaroda.ru: *Návrhy na vyznamenání příslušníků 78. gardového pluku těžkých tanků* (z archivu CAMO)

www.pamjatnaroda.ru: *Deníky bojové činnosti 7. gardové armády v dubnu a květnu 1945* (z archivu CAMO)

<http://muzei1219.narod.ru/biografia/17.html>

Klíčová slova:

Válka druhá světová
Armáda Rudá
Tanky sovětské těžké
Brno
Holasice
Popůvky
Troubsko
Pluk gardový
Sbor 7. mechanizovaný
Brigáda 41. gardová tanková
Brigáda 27. samostatná gardová tanková
Pluk 78. gardový těžkých tanků

Vydavatelská činnost Ruského kulturně-osvětového spolku na Moravě (RKOSM, z.s.) zahrnuje celkem 20 publikací: sborníky dokladů a referátů z konferencí Rusové a Morava, básnické sbírky, překlady apod. Významnou řadu ale činí knihy o druhé světové válce. Autory jsou Vlastimil Schildberger st. a členové klubu vojenské historie Klubu Rudé armády RKOSM předseda Jiří Novák, teď je nasleduje další aktivistka:

SOŇA HOLEČKOVÁ

od mládí se zajímá o historii v širším slova smyslu, vnímá krásu světa i díla lidských rukou a snaží se v tom všem najít smysl a řád. Ve svém životě byla svědkem a účastníkem společenských změn v nejrůznějších oblastech. Dodnes si pamatuje, jak ji v roce 1968 držel v náručí sovětský důstojník. Bylo jí pět let a tehdy

poprvé slyšela ruštinu. Láska k přírodě i ke koním ji přivedla k jezdeckému sportu a zájem o historii ji nakonec přivedl k dějinám druhé světové války. Při dvoustém výročí bitvy u Slavkova v roce 2005 si koně klubu pronajali do ukázky běloruští husaři z Minska. Soňa Holečková koně opět doprovázela, akci fotografovala, a tak došlo na výměnu kontaktů. Do počítače byla přidána volba ruské klávesnice a s tím spojená možnost navštěvovat ruské webové stránky. Protože v té době se už její zájem vyhraňoval na období osvobození Československa a především jižní Moravy, byla volba témat jasná. Soňa mohla navštěvovat oficiální webové stránky databáze MEMORIAL, zřízené ministerstvem obrany Ruské federace pro uchování památky padlých sovětských vojáků, jako první v republice je začít aktivně používat a postupně tak získala kopie dobových dokumentů - hlášení ztrát - s téměř všemi jmény na jižní Moravě padlých sovětských vojáků. Od té doby pomáhá pro starosty či kronikáře různých obcí vyhledávat jména těchto vojáků. Publikuje články ve vlastivědném sborníku Jižní Morava. Od roku 2006 je členem Ruského kulturně - osvětového spolku na Moravě. Za vykonanou práci při zjišťování osudů a vyhledávání a uchovávání jmen padlých sovětských vojáků a za vklad k upevnění a rozvíjení přátelských vztahů mezi Ruskem a Českou republikou obdržela v roce 2010 čestný odznak Vojensko-memoriálního centra ozbrojených sil RF Za zásluhy, v roce 2012 jí prezident Ruské federace Vladimir Putin v Kremlu předal jako prvnímu cizinci medaili Za blahořečeni (za konání dobra) a v roce 2015 v Ostravě obdržela konzulský záslužný kříž. V rámci práce kronikářky obce, ve které bydlí, udržuje prakticky jako jediná styky s bývalými rodáky, kteří byli po válce odsunuti do Rakouska a Německa. Celou svou činností se snaží být mostem porozumění mezi lidmi bez rozdílů národností.

Ljubov Vondroušková, předsedkyně RKOSM, z.s.

